

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HISTORIE

BALET NA SCÉNĚ DJKT V LETECH 1990 – 2012
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Hocmannová

Historie pro vzdělávání

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jan Kumpera, CSc.

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni

.....

Chtěla bych poděkovat panu Prof. PhDr. Janu Kumperovi, CSc. za odborné vedení a užitečné rady k mé bakalářské práci. Dále děkuji své rodině za podporu.

Obsah:

1	ÚVOD	7
1.1	Historie plzeňských divadel	7
1.2	Cíle, použité metody a zdroje	8
2	STRUČNÝ PŘEHLED Z HISTORIE BALETU	11
2.1	Vznik baletu	11
2.2	Světová baletní scéna v 18. století	12
2.3	Balet v 19. Století.....	13
2.4	Novodobější podoba baletu ve 20. století	14
3	POČÁTKY A DALŠÍ VÝVOJ PLZEŇSKÉHO BALETU VE 20. STOLETÍ	16
3.1	Přehled uměleckých šéfů baletního souboru Divadla J. K. Tyla v Plzni od začátku 20. století po současnost	16
4	BALETNÍ SOUBOR V LETECH 1990 – 1995 V DJKT V PLZNI	21
4.1	Situace v divadle po roce 1989	21
4.2	Složení souboru.....	21
4.3	Premiéra v sezoně 1990/1991	22
4.4	Premiéra v sezoně 1991/1992	22
4.5	Premiéry v sezoně 1992/1993	23
4.6	Premiéry v sezoně 1993/ 1994.....	23
5	BALETNÍ SOUBOR V PLZNI V LETECH 1995 - 2000.....	25
5.1	Rok 1995.....	25
5.2	Složení souboru.....	25
5.3	Premiéry v sezoně 1995/1996.....	26
5.4	Premiéry v sezoně 1996/1997	26
5.5	Premiéry v sezoně 1997/1998.....	27
5.6	Premiéry v sezoně 1998/1999	30
5.7	Premiéry v sezoně 1999/2000.....	31
6	BALETNÍ SOUBOR V LETECH 2000 – 2005	34
6.1	Složení baletního souboru.....	34
6.2	Premiéry v sezoně 2000/2001	34
6.3	Premiéry v sezoně 2001/2002	35
6.4	Premiéry v sezoně 2002/2003	36

6.5	Labutí jezero	37
6.6	Premiéry v sezoně 2003/2004.....	41
6.7	Premiéry v sezoně 2004/2005	42
7	BALETNÍ SOUBOR V LETECH 2005 – 2010	46
7.1	Premiéry v sezoně 2005/2006.....	46
7.2	Premiéry v sezoně 2006/2007.....	48
7.3	Premiéry v sezoně 2007/2008.....	50
7.4	Premiéry v sezoně 2008/2009.....	55
7.5	Premiéry v sezoně 2009/2010.....	57
7.6	Šípková Růženka	57
8	SOUČASNÁ BALETNÍ SCÉNA	61
8.1	Premiéry v sezoně 2010/2011	61
8.2	Premiéry v sezoně 2011/2012.....	65
8.3	Osobní hodnocení současné baletní scény v Divadle J. K. Tyla v Plzni	70
9	ZÁVĚR.....	71
	SUMMARY	74
	POUŽITÁ LITERATURA:.....	76
	SEZNAM ELEKTORNICKÝCH ZROJŮ	79

1 ÚVOD

1.1 Historie plzeňských divadel

Plzeňské divadlo, které je předmětem mé bakalářské práce, se pyšní dlouholetou tradicí. Již v roce 1818 bylo odehráno první české divadelní představení v Plzni. Zpočátku divadelní sbor neměl k dispozici pravou divadelní scénu, vystoupení byla hrána na několika místech a to v hostincích, ve velkém sále radnice apod. Kvůli nárůstu počtu obyvatel a zájmu o divadlo bylo nutno najít stálou divadelní scénu, a proto se začal uskutečňovat plán stavby divadla. V roce 1832 bylo postaveno v dnešní Riegerově ulici měšťanské divadlo podle návrhů Lorenza Sachettiho, kde bylo odehráno první divadelní představení na konci téhož roku. Na první české divadelní představení si musel divadelní divák počkat až do roku 1835. Dalším důležitým rokem pro plzeňské divadlo byl rok 1863, kdy začaly rozsáhlé rekonstrukce. Po několikaleté snaze o rekonstrukci se ukázalo, že tato budova rozhodně nebude stačit, a proto bylo v roce 1869 v Goethově ulici postaveno německé divadlo (Malé divadlo).

Pro moji bakalářskou práci je nesmírně důležitý rok 1902, kdy byla dostavěna unikátní budova Velkého divadla. Architektem tohoto významného projektu byl Antonín Balšánek, přední český architekt a profesor architektury, který tvořil v duchu renesance doplněné o secesní prvky. 27. září 1902 bylo Velké divadlo slavnostně otevřeno českým národním operním představením *Libuše* od Bedřicha Smetany.

Otevření Komorního divadla v roce 1965 vypovídá o značné oblibě divadelních představení v západočeské metropoli. Toto divadlo bylo vytvořeno z bývalého kina Universita a 4. prosince roku 1965 se zde odehrálo první představení. Bohužel tyto prostory bývalého biografu se později ukázaly jako ne zcela dostačující pro divadelní potřeby, jelikož nejsou schopny navodit pravou divadelní atmosféru v duchu elegance a honosnosti, kterou může divák zažít při návštěvě unikátní budovy Velkého divadla.

Nicméně provoz Komorního divadla funguje do současnosti, ale pro divadelní návštěvníky se chystají velké změny v rámci projektu Plzeň, evropské hlavní město kultury 2015. V rámci tohoto projektu o oživení kultury v Plzni probíhá výstavba nového divadla, které by mělo být otevřeno v roce 2014 a tím nahradí nedostačující Komorní divadlo.

Otevřením Komorního divadla došlo k zániku téměř stoleté existence Malého divadla, které bylo v roce 1966 zavřeno a následně o deset let později zbouráno.

Třetím plzeňským divadlem je Divadlo v klubu, jehož provoz byl zahájen v roce 1980. Toto divadlo funguje do současnosti, avšak nehraje každý den jako zbývající divadelní scény v Plzni. Divadelní představení se zde konají pouze několikrát v měsíci.

V první polovině osmdesátých let proběhla rekonstrukce a přístavba Velkého divadla a konečná podoba budovy je reflektována do současnosti.

Divadlo Josefa Kajetána Tyla je uznávané divadlo, které se skládá ze čtyř souborů: činohra, opera, muzikál a opereta, balet. Zároveň také patří mezi velká česká divadla, která se mohou pyšnit všemi čtyřmi soubory dosahujícími skvělých výsledků a těšící se velké oblibě obyvatel Plzeňského kraje.

Pro moji bakalářskou práci je však důležitý pouze jeden soubor, a to soubor baletu. Historie baletu v Plzni sahá až do poloviny šedesátých let 19. století, bohužel v plzeňských baletních počátcích sloužil balet pouze jako doprovod k operetním a operním představením a k samostatnému působení často nedocházelo. Balet si v plzeňském divadle prošel zajímavým vývojem, který jsem alespoň krátce naznačila ve své práci.

1.2 Cíle, použité metody a zdroje

Téma plzeňský baletní soubor od roku 1990 jsem pro svoji bakalářskou práci zvolila z několika důvodů. Primární důvod má kulturní charakter, neboť již celou řadu let jsem pravidelnou návštěvnicí Divadla Josefa Kajetána Tyla a vždy jsem byla jednotlivými představeními zcela nadšena. Rozhodla jsem se tedy zaměřit na divadlo do větší hloubky a celistvě zpracovat posledních 22 let plzeňského baletu. Další důvod je má obliba tance. V dětství jsem se tanci věnovala a zajímám se o něj dodnes. Poslední důvod je můj obdiv pro balet jako takový. Balet byl již od svých počátků velice ceněný a již několik století je to velký umělecký fenomén. Obdivuji talentované tanečnice a tanečníky, kteří jsou pro divadelní scénu schopni obětovat vše a prošli si nekonečnou dřinou, která je dovedla až do prestižních divadel, kde jsou obsazováni do světových baletních titulů.

Domnívám se, že takový fenomén jako je baletní soubor si zaslouží mnohem více pozornosti, a to je můj poslední důvod, proč jsem se rozhodla zabývat se touto problematikou. Návštěvníkovi divadla jsou k dispozici pouze stručné informace o všech

čtyřech souborech DJTK, a proto se pokusím ve své bakalářské práci představit podrobněji plzeňský baletní soubor. Plzeňský balet totiž dosahuje vysoké kvality a je schopen nastudovat klasické balety celosvětového rozsahu s pozitivní kritikou.

Nejprve se zmíním o vzniku baletu a jeho dalším vývoji v celosvětovém měřítku, zejména v zemích, kde má balet silnou tradici a prestiž. V těchto zemích nastíním vývoj baletu od 18. století až po novodobé dějiny. Uvedu pouze stručný vývoj světového baletu, mým záměrem bude uvést zejména úplné počátky baletu a jeho následnou transformaci do dnešní podoby. Následně se zaměřím na počátky plzeňského baletu, které sahají, jak již bylo zmíněno, do 60. let 19. století a chronologicky uvedu jednotlivé umělecké šéfy baletního souboru a členy souborů. Celý průřez vývoje baletu v Divadle J. K. Tyla doplním přehledem odehraných jednotlivých baletních titulů. Následně se již budu soustředit na situaci posledních 22. let v baletním souboru, konkrétně tedy od roku 1990 – 2012. Jelikož 22 let divadelní činnosti představuje poměrně rozsáhlou dobu, rozdělím tento časový úsek na kapitoly po pěti letech činnosti souboru a poslední 2 roky zařadím do samostatné kapitoly současné baletní scény, která stále trvá. V každé kapitole se budu snažit popsat baletní soubor, zmínit nejdůležitější jména, jako např. vedení souboru a jeho nejdůležitější členy, a následně se budu zaměřovat na jednotlivé baletní premiéry, které stručně charakterizují. U nejslavnějších baletů uvedu i krátký popis, např. strukturu baletu, autory libreta, hudby, choreografie a jeho světovou premiéru. Domnívám se, že balety velkého formátu jako jsou např. světové balety P. I. Čajkovského si zaslouží zvláštní pozornost, proto se jimi budu zabývat do větší míry. Také se pokusím zařadit důležitá ocenění, která získali členové souboru během svého působení v plzeňském divadle, nejenom za titulní role klasických baletních inscenací, ale i za odvážnější moderní tituly. Přidáním těchto ocenění nepředstavím pouze tanečníky, ale navíc tím budu demonstrovat i kvalitu a dovednosti celého divadelního souboru Divadla J. K. Tyla v Plzni. Pro větší autenticitu použiji u vybraných baletů fotografie z představení a tabulky celkových odehraných představení během patnácti let aktivit baletního souboru.

Z představení cílů mé bakalářské práce je zřejmé, že jsem jako zdroje informací používala již dostupné prameny. Z literatury jsem se zaměřila zejména na taneční literaturu spojenou s baletní tematikou, která mi umožnila provést historický vývoj baletu a jeho prvotní počátky. Byla jsem proto velmi překvapená nedostačující literaturou o baletu v českém jazyce. Čerpala jsem tedy zejména od přední české taneční teoretičky, kritičky a pedagožky profesorky Boženy Brodské, která se této problematice věnuje a vydala

mnoho kvalitních publikací. Druhým a to nejhlavnějším zdrojem mé bakalářské práce budou materiály vydané samotným Divadlem J. K. Tyla. Mezi ně patří divadelní almanachy, publikace shrnující vždy celou divadelní sezonu, divadelní časopisy: Plzeňská Divadelní Revue a Divadlo J. K. Tyla, které vychází čtyřikrát ročně. V neposlední řadě použiji některé divadelní programy, a také regionální tisk Plzeňský deník či jiný denní tisk, z kterého použiji recenze k vybraným odehraným baletním představením. Jelikož mé téma patří do oblasti kultury, využiji i v malé míře služby internetových zdrojů, k získání fotografií k představením nebo k doplnění informací k určitému představení, a to zejména oficiální internetové stránky divadla: www.djkt-plzen.cz či jiné internetové portály, které se věnují českým divadlům, tanci a baletu.

Metody mé práce budou představovat provedení podrobné analýzy shromážděných výše uvedených zdrojů, které se pokusím zpracovat do ucelené práce mapující situaci v plzeňském baletním souboru od počátku devadesátých let minulého století až po rok 2012. Dále se zaměřím na recenzované články otisknuté v denním tisku, zejména v regionálním Plzeňském deníku, a z očekávaného velkého množství nalezených recenzí vyberu pouze některé, na kterých budu demonstrovat kvality plzeňského baletního souboru. Nebude možné uvést recenzi ke každé odehrané premiéře, jelikož se každou sezonu uvádí dva nové tituly a v této práci na to nemám dostatek prostoru.

Jak jsem již zmínila v úvodu, jsem stálá návštěvnice divadla, proto ke konci své bakalářské práce přidám i svůj názor na současnou podobu baletního souboru, jelikož se domnívám, že právě divadlo je téma, kde může každý vyjádřit svůj názor.

2 STRUČNÝ PŘEHLED Z HISTORIE BALETU

2.1 Vznik baletu

Na úplný úvod uvádím prvotní vznik baletu a následný vývoj v jednotlivých stoletích v zemích kde měl balet již od počátku silnou tradici. Kořeny baletu sahají do období renesance a to zejména do Itálie a Francie. Samotný název „balet“ pochází z italského **baletto**, které znamená taneček. Dějiny hudby považují za vznik baletu datum 1581, což je dokonce dříve než dějiny opery, které jsou datovány okolo roku 1600. Na francouzském dvoře vzniká v této době myšlenka spojit čtyři umění – hudbu, tanec, poezii a malířství a vytvořit něco nového, co by odpovídalo ideálu antické jednoty.

V této době působil jako organizátor slavností na francouzském dvoře italský houslista Baldassarino Belgiojoso, který zde v roce 1573 uvedl **Ballet des Nymphes**. Ten byl ztvárněn na počest polských velvyslanců a mísil v sobě tanec s verši a s hudbou Orlanda di Lasa. Dalším jeho dílem byl Ballet Comique de la Reine Kirké (1581), v němž se za zpěvu, recitace a tance rozvíjel příběh hrdiny, kterého Kirké chtěla proměnit ve zvíře, jak to již učinila s jinými pány. V předmluvě definoval autor balet jako „geometrickou směs více osob, tančících společně za souzvuku více nástrojů.“¹

Toto taneční vystoupení spustilo další baletní představení, která na Kirké navazovala a postupně se začala přetvářet. Baletní představení v následujících letech zdokonalovala svůj žánr, až z něj později zmizela vstupní promluva a byla nahrazena instrumentální předehrou. Další změnou bylo odstranění mluveného slova a zůstaly pouze „**récits chantés**“ (zpívané příběhy), sborový zpěv a instrumentální doprovod. Tanec představovaly základní dvorské tance jako např. **basse – danse**², **pavany**³ či **gagliardy**.⁴ Tento druh baletu byl velice oblíbený, na francouzském dvoře přetrval až do sedmdesátých let 17. století. Balet se v této době stává velice vyhledávanou zábavou a rozšiřuje se do evropských zemí i do Čech a to za doby Rudolfa II.

¹ Brodská, Božena a Vašut, Vladimír. Svět tance a baletu, Vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, Praha: 2004, str. 7.

² Basse – danse – slavnostní párový tanec volného tempa z konce 15. století a začátku 16. století.

³ Pavana – slavnostní zahajovací tanec na plesích v 16. století.

⁴ Gagliarda – italský společenský tanec z 15. – 17. století tančící v živém tempu.

2.2 Světová baletní scéna v 18. století

Koncem 17. a počátkem 18. století dochází k další úpravě baletního provedení, konkrétně důrazem kladeným na taneční techniku. Bylo to zapříčiněno příchodem tanečních profesionálů, zejména sólistů do pařížské Opery. Na francouzské divadelní scéně se začínají proslavovat jednotlivé tanečnice a stávají se slavnými. Ženy v této době ještě tančily v krinolínových sukních a ve střevíčkách s podpatky. Francouzská tanečnice **Salop** v londýnské scéně poprvé vystoupila v jiném kostýmu, než bylo doposud běžné, a to v řeckém chitonu a s rozpuštěnými vlasy místo paruky. Takto ztvárnila postavu antické krásy v Pygmalionu.

V této době se uplatňovala francouzská škola už po celé Evropě. V Petrohradě založila carevna Anna Ivanova baletní školu (1738), jejímž pedagogem byl Francouz Jean Baptiste Landé, přední baletní mistr v Kodani, Stockholmu a Drážďanech.⁵ Na české divadelní scéně, v **pražském divadle v Kotcích**, zaznamenáváme prvního baletního mistra již v roce 1739.

Samozřejmě neexistovala pouze francouzská škola, ale rozvíjela se i italská, zejména díky „vlašské“ **opěře**, která pronikala do Evropy, a z ní se vytvářely skupiny italských baletních mistrů a tanečníků.

Ve druhé polovině 18. století dochází k zásadní změně v historii baletu, kdy na scénu baletu nastupují zároveň dva velcí choreografové a uskutečňují reformu. Francouz Jean-Georges vydává svůj teoretický spis, ve kterém uvádí, že balet by měl především obsahovat pravdivost, citovost a rozmanitost a má být obrazem pravdivých emocí a zvyků. Reprezentantem italské školy byl Gasparo Angiolini, jemuž historie vděčí za první **balet d'action**, *Le Festi de Pierre* – Kamenná hostina. Angiolini pocházel z taneční rodiny, učil ho jeho otec, byl výborným hudebníkem a k některým baletům si psal hudbu sám.

Koncem 18. století dochází k další velice důležité události v dějinách baletu, kdy se baletní velmocí stává Londýn. Druhým centrem byla ke konci 18. století Vídeň, kde se v období klasicismu soustřeďovali nejen hudebníci, ale i tanečníci, převážně italští choreografové. Benátky, Turín, Milán, Vídeň – to byly „štace“ Gaetana Gioji (1768-1826), autora více než dvou stovek baletů, Antonia Muzzarrelliho (1744-1821), choreografa

⁵ Brodská, Božena a Vašut, Vladimír. Svět tance a baletu, Vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, Praha: 2004, str. 8.

Koželuhova baletu Znovunalezená dcera Oty II. (1794) a baletu Lesní žínka (1796) s hudbou Pavla Vranického, a především slavného Salvatora Vigana (1769-1821), jenž dovedl **noverrovský balet d'action** na vyšší, tanečnější úroveň.⁶ Viganó nazýval úzké propojení tance a hudby „choreodrama“⁷ a ve své době byl velice uznávaný. Dalším významným umělcem byl Charles Didelot (1767-1837), autor baletů Zefír a Flora, Maďarská chýše, Kavkazský zajatec. Později se stal šéfem baletu v Petrohradě.

V této době se kostým tanečnic skládal z lehkých tunik bez rukávů, paže se skládaly na hrudi nebo lemovaly hlavu, tančilo se na vysokých pološpičkách, ženský tanec se totiž vyznačoval lehkostí. Mužský tanec znal vysoké skoky, **batýrky**, piruety a tzv. **luftky** čili vzdušné piruety.⁸

2.3 Balet v 19. Století

Na počátku 19. století tvořili choreografové v duchu preromantismu a jedním z nich byl Francouz **Louis Milon** (1776 – 1849), jehož tvorba obsahovala kolizi lásky ženských hrdinek. V baletu docházelo k vývoji na základě změn uměleckých směrů, a proto se ve třicátých letech 19. století zrodil romantismus i v baletu. Centrem baletního dění byla opět Paříž, odkud se změny přenášely do Londýna, Milána, Vídně, Berlína a Petrohradu. Prototypem romantického baletu se stal balet Sylfida. Romantický balet získal novou formu i obsah – špičkovou techniku. Libreta si libovala v uvádění snů v postavách víl, čarodějnic a rusalek. Sylfida ovlivnila vznik podobných baletů (Dcera Dunaje, Ondina, Giselle, Gitana, Alma), ve kterých se střídalo reálné prostředí s nereálným, fantazie s pravdou, sen se skutečností.⁹ Zejména balet **Giselle**, jehož premiéra se uskutečnila v roce 1841 v Paříži, je velice úspěšný i dnes a je pravidelnou stálíci předních evropských divadel.

V druhé polovině 19. století přežily balety typu Sylfid a Giselle, jelikož společnost našla zálibení v technických vynálezech a efektech, čemuž se přizpůsobila i baletní vystoupení. Kládli se důraz na dekorace a výkony balerín, jejichž kostýmy plné šperků zastínily příběh. Tyto balety se nazývaly **manzottiovského typu** podle italského

⁶ Brodská, Božena a Vašut, Vladimír. Svět tance a baletu, Vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, Praha: 2004, str. 9.

⁷ Choreodrama – drama vyjádřeno tancem.

⁸ Tamtéž, str. 10.

⁹ Tamtéž, str. 10.

choreografa Luigiho Manzottiho (1835 – 1905), jehož balety měly řadu obrazů, které spojoval nevýrazný, nepropracovaný příběh. Jedním z jeho baletů je například **Excelsior**, který se velmi ujal v pražském Národním divadle, kde byl sehrán více než dvěstěkrát.

V Rusku v této době tvořil Francouz Marius Petipa (1818 – 1910), který v devadesátých letech 19. století koncipoval balety na hudbu Petra Ijliče Čajkovského, a to Spící krasavici a Labutí jezero. Další choreografii vytvořil pro balet Raymonda na libreto od Alexandra Konstanoviče Glazunova. Všechny balety vytvořené pro hudbu Petra Ijliče Čajkovského a i Glazunova Raymonda patří mezi nejslavnější baletní představení všech dob a uvádějí se pravidelně v každé divadelní sezóně.

2.4 Novodobější podoba baletu ve 20. století

Významným choreografem 20. století byl Sergej Ďagilev, který působil v Paříži a byl velkou osobností baletního světa. Dokázal zcela změnit názor veřejnosti na balet a dovedl se obklopit významnými osobnostmi ze světa hudby, jako byli např. **Prokopjef, Stravinskij, Ravel, Strauss** a další. Po jeho smrti se sbor rozpadl na mnoho let, protože se nemohl najít žádný vhodný nástupce. Konkurentem Ďagileva byl **Švédský balet**, se sídlem v Paříži, jehož hlavním choreografem byl Jean Bórlin.

Od 19. století se balet dostal na americký kontinent, kde se začal velmi rychle šířit a těšil se oblibě Američanů. Před druhou světovou válkou se v Americe usadili Michail Fokin, Michail Mordkin, Leonid Mjasin, Adolf Bolm a Georgie Balanchine. Vedli baletní školy, zakládali soubory, působili na Broadwayi i v Hollywoodu. Jejich zapříčiněním vznikly dva velké reprezentativní baletní soubory.¹⁰

Německá baletní scéna po první světové válce zaznamenala značný rozkvět, rozrostl se počet divadel, které obsahovaly baletní soubory. V současné době má Německo přes sto baletních jevišť. Tyto soubory obsahují velkou řadu cizinců, mezi kterými se podařilo prosadit i českým tanečnickům např. **Ivan Liška** (šéf baletu v Mnichově), **Vladimír Klos** (sólista ve Stuttgartu), **bratři Bubeníčkové** (sólisté v Hamburku).

Ruský balet se v první polovině 20. století vyvíjel v duchu avantgardního divadla a moderních proudů. Po druhé světové válce až do šedesátých let hostovaly ruské baletní

¹⁰ Brodská, Božena a Vašut, Vladimír. Svět tance a baletu, Vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, Praha: 2004, str. 12.

soubory z Moskvy, Leningradu, Permu a Kyjeva v Evropě a Americe, kam vnášely tradiční repertoár v přísně vytríbené klasické formě. Koncem osmdesátých let minulého století se situace v baletu proměnila. Emigranti přestali být „zrádci“ a řada ruských umělců přijala angažmá po celém světě.¹¹

¹¹ Brodská, Božena a Vašut, Vladimír. Svět tance a baletu, Vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, Praha: 2004, str. 15.

3 POČÁTKY A DALŠÍ VÝVOJ PLZEŇSKÉHO BALETU VE 20. STOLETÍ

Začátky baletu v Plzni sahají do poloviny 60. let 19. století a Plzeň se tak zařadila k divadlům s dlouholetou baletní tradicí. Zpočátku nehovoříme o klasických baletních vystoupeních, ale o doprovodných vystoupeních v rámci opery či operety. Posléze se plzeňský divadelní soubor stal domovem pro řadu významných baletních osobností, které se následně uplatnily v **Národním divadle v Praze**.

První baletní inscenace v Plzni byly uskutečněny společností Pavla Švandy ze Semčic, která zde sehrála několik výpravných tanečních **féerií**. První stálou šéfkou baletu byla uznávaná balerína a choreografka Fanny Friestová, která studovala především tance do oper a operet. Úloha baletu v plzeňských počátcích spočívala v doprovodu operních vystoupení, jelikož se v této době hrály především tituly, které vyžadovaly účast tanečníků, např. *Prodaná nevěsta* od Bedřicha Smetany, *Eugen Oněgin* od P. I. Čajkovského, atd.

3.1 Přehled uměleckých šéfů baletního souboru Divadla J. K. Tyla v Plzni od začátku 20. století po současnost

Na počátku 20. století dostal baletní soubor stabilní základ především díky působení baletní mistryně Jany Freisingerové, která do Plzně přišla s profesionálními zkušenostmi z **Královského divadla ze Záhřebu** a nastudovala zde např. *Královnu loutek*, *Tance národů* a nespočet dalších přestavení. Tento soubor obsahoval 12 tanečnic se sólistkami Mílou Gallovou a Bertou Kovaříkovou. Po Freisingerové se do čela souboru v letech 1912 až 1919 postavil Jaroslav Hladík, který uváděl klasické baletní tituly a také taneční pantomimy, např. *Královna loutek*. Posléze Hladík odešel do brněnského divadla a dále do Národního divadla.

Na postu šéfa baletu se vystříдалo během 20. století 20 choreografů pocházejících zejména významných z postav českého baletu. V sezóně 1919/1920 byla šéfkou Hana Olšovská, která spolupracovala s 9 tanečnicemi a 7 elévkami. V následující sezóně ji vystřídal František Bálek, který působil na postu šéfa baletního souboru do roku 1922. Pod jeho vedením souboru nastudoval balety **Z pohádky do pohádky**, **Labutí jezero** od Petra

Iljiče Čajkovského z roku 1921 (kdy se jednalo o první uvedení tohoto světoznámého baletu v Plzni), a **Královna loutek**. V letech 1922 až 1924 se do čela souboru dostal Václav Pohan, který spolupracoval s primabalerínou a baletní mistryní Marií Dobromilovou. Od roku 1924 měl baletní soubor dva šéfy a vedle Václava Pohana působila na tomto postu také Marta Aubrechtová. Soubor se v této době skládal z 6 až 9 tanečnic, 1 až 2 tanečníků a 5 až 12 elévek. Můžeme si tedy všimnout, že plzeňské baletní počátky v první polovině 20. let byly spíše skromné a baletní mistři museli vynaložit velká úsilí při tvoření choreografie, jelikož jejich soubor byl značně eliminovaný počtem členů. Domnívám se, že zejména při přípravě jednoho z nejznámějších světových baletů, **Labutí jezero**, musela být práce s tak malým počtem členů téměř nadlidský úkol, neboť dnešní podoba tohoto baletu obsahuje několikanásobný počet účinkujících, než bylo složení plzeňského baletního souboru ve dvacátých letech 20. století. V následujících letech první poloviny 20. století se téměř každou sezónu měnil šéf baletního souboru a působili zde baletní osobnosti té doby jako např. **Tamar Corpona**, **Volod'a Pirnikov** (vl. Jménem Ladislav Hausher), **Nina Pirniková**, **Otto Stočes**, **Jaroslav Hausher** a další. Od konce 20. let do konce 30. let 20. století byly například odtančeny balety jako Čajkovského exkluzivní balet Louskáček (1924), který patří v současnosti mezi vyhledávané zimní, zejména vánoční balety, kdy choreografii vytvořila Marta Aubrechtová. Mezi další odehrané balety patří Slovanské tance od Antonína Dvořáka z roku 1923, Noc ve Faustově domě od F. Nademlejnského a V. Brožíka, Jarní romance od A. Menšena a nespočet dalších.

Nástupem **J. Judla**, pohotového a rutinního choreografa, na post šéfa baletu v letech 1937 – 1945 se situace souboru stabilizovala (v souboru byli v angažmá např. O. Stočes, A. Tolarová, A. Příbylová, O. Janovská). Na scéně nadále zůstávaly ověřené kasovní tituly jako např. **Královna loutek** (1937), balet pro děti **Svatý Mikuláš a vodník Ivánek** (1938, libreto a hudební koláž od J. Judla), **Pohádka o Honzovi** (1938), **Labutí jezero** (1940), **Závoj Pierotčin** (1940), **Z pohádky do pohádky** (1940), a třikrát se hrály **Slovanské tance** Antonína Dvořáka (1938, 1939, 1941). Dramaturgickou novinkou bylo první uvedení baletu **O růži** O. Zítka (1942), kterou oba hlavní iniciátoři O. Zítek a J. Judl později přenesli do svého působení v Brně.¹²

¹² HOLEŇÁKOVÁ, Jana. Profil souboru: balet. [online]. [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/balet/profil-souboru/>

Koncem druhé světové války dochází k zásadnímu zlomu na scéně plzeňského baletu odchodem J. Judla z divadla a jeho nahrazením Antonínem Smolíkem, který zde působil do roku 1948. V této době dochází k poklesu baletních představením, protože nebyla uskutečňována úplná baletní představení a členové baletního souboru vystupovali pouze jako doprovod k operám a operetám. V roce 1947 se situace změnila odehráním baletní inscenace **Princezna Hyacinta** od Nedbala a baletní soubor tak dostal prostor ukázat své kvality.

Dalším důležitým šéfem plzeňského baletu byl **Josef Škoda**, který na tomto postu setrval od roku 1948 do roku 1951 a který dal souboru pevné profesní základy. Škoda rozšířil personální obsazení ansáblu a dramaturgii obligátních titulů – Coppelia (1948), Pohádka o Honzovi, o první plzeňská uvedení kratších děl (1948, Italské capriccio od P. I. Čajkovského (1950) a Maškaráda od Chačaturjana i původní česká díla 1950 Filozofská historie od Z. Vostřáka, Král Lávra od J. Křička 1951, Lašské tance od L. Janáčka.¹³

Další velice důležitou éru zažil plzeňský balet pod vedením **Jiřího Němečka**, který vedl tento soubor v letech 1951 – 1957 a zde své působení založil na Škodově práci. Uváděl klasická díla a zároveň přidával další díla ze světového a zejména sovětského repertoáru a všiml si i české tvorby. S choreograficky invenčními, dramaticky a dějově účinnými balety s pevnou režii se plzeňský soubor prosadil mezi přední česká baletní tělesa.¹⁴ Jiří Němeček uvedl mnoho baletních inscenací jako např. **Viktorku** Z. Vostřáka (1951), **Romea a Julii** Sergeje Prokofjeva (1952), **Prométhea** Ludwiga van Beethovena (1954), **Labutí jezero** (1955), **Sněhurku** Z. Vostřáka a mnoho dalších baletů. Podařilo se mu vytvořit tvůrčí atmosféru v souboru a spolupracoval s mnoha budoucími interpretačními a choreografickými osobnostmi, např. Luboš Ogoun, Miroslav Kydlíček, R. Brom, V. Hradilová, V. Viktorinová, Jiří Žalud, J. Čejka, Z. Pašek, E. Němcová a další.

Po odchodu Jiřího Němečka z plzeňského divadla do Národního divadla v Praze přišel na tento post Luboš Ogoun, který baletu šéfoval v období 1957 až 1961. Realizoval zde svůj náročný styl, který vyžadoval všestrannou interpretační vospělost a pohotovost, kterou většina jeho ansáblu plnila, nebo na jeho stylu vyrostla ve výrazné osobnosti (P. Koželuh, M. Ječmínek, M. Synáčová, D. Novotná, A. Pohribný, J. Žlábková aj.).¹⁵

¹³ HOLEŇÁKOVÁ, Jana. Profil souboru: balet. [online]. [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/balet/profil-souboru/>

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

Během svého působení ve funkci šéfa baletního plzeňského souboru byly nastudovány tyto baletní inscenace: **Rudý mák**, **Labutí jezero**, **Komediantská pohádka** – vše v roce 1958. V roce 1959 byla představena **Popelka** od Sergeje Prokofjeva a v následujícím roce **Veselé paničky windsdorské** od V. A. Oranského, **Othella** od J. Hanuše. V posledním roce vedení (1961) nastudoval Luboš Ogoun operní balet **Dítě a kouzla** od M. Ravela a novinku **Balada o námořníkovi** od Z. Křížka.

Luboš Ogoun byl vystřídán Věrou Untermüllerovou, která zde působila pět let. Její práce spočívala v navazování na tvorbu posledních dvou šéfů plzeňského baletu, které obohacovala svými ideami. Musela se potýkat se ztrátou celé řady výjimečných členů souboru, kteří odešli se svými předchozími choreografy do Národního divadla v Praze nebo do **Brněnského divadla**. V Plzni nastudovala **Vítr ve vlasech** od M. Vacka, **Kamenný kvítek** (1962), první provedení **Čarodějova učně** od M. Hlaváče, první provedení **Lásky a smrti** od J. Hanuše, první provedení **Capriccio** J. Nováka a **Spící krasavici** od P. I. Čajkovského (1963), **Romea a Julii** (1964), **Ptáka ohniváka** od I. Stravinského, **Francesku da Rimini** od P. I. Čajkovského, **Labutí jezero** (1967) a několik dalších baletů. Byla to velice talentovaná choreografka a měla skvěle nakročeno k velké kariéře, bohužel ji v roce 1967 potkala tragická nehoda, která ukončila její život.

Ke konci 70. let se do čela plzeňského baletu dostal **Gustav Voborník**, který zde působil celých 13 let. Během svého působení v Plzni zinscenoval nespočet představení jako např. **Slovanské tance** (1969), **Popelku** (1971), **Moravské a Lašské tance** od Leoše Janáčka (1972), **Viktorku** (1973), českou premiéru **Anny Kareniny** od R. Ščedrina (1977) a další.

Na začátku osmdesátých let 20. století po Voborníkovi nastupuje do čela baletního souboru **Libuše Králová**, která v Plzni spolupracovala se svým manželem Františkem Tichým. Za jejího působení byl baletní repertoár velmi rozmanitý, byly nastudovány balety jako v roce 1982 **Z pohádky do pohádky**, **Zkrocení zlé ženy** od V. Trojana, **Coppélia** od Z. Pololánika (1984), **Legenda o lásce** od A. Melikova (1986), **Romeo a Julie** atd. Mezi výrazné osobnosti ansáblu patří v tomto období L. Čihař, Z. Ryzlink, L. Elipsová, Jiří Žalud aj.

Listopadová revoluce roku 1989 přinesla změnu i vedení baletnímu souboru v Plzni, kdy odešli **manželé Tichý a Králová** do Českých Budějovic a vedením souboru byl pověřen jeho dlouholetý člen Jiří Žalud. Jeho práce na tomto postu byla velmi

kreativní, jeho cílem bylo co nejvíce **oživit baletní soubor**. Zval na plzeňskou scénu významné choreografické hosty, např. Libuši Hynkovou, která působila v baletu Špalíček od Bohuslava Martinů (1990) Jiřího Blažka a Martu Drottnerovou (balet Esmeralda od C. Pugniho (1992), Pavla Šmoka a další výborné české tanečníky. Jiří Žalud do Plzně také zval zahraniční choreografy, např. německou choreografku Juttu Dass, která v Plzni působila v letech 1994 – 1995 a představila balety Dům stínů od B. Brittena nebo Scaramouche od J. Sibelia.

V polovině devadesátých let se na dva roky stává šéfem baletu Robert Balogh, který vnesl do repertoáru **efektní velkoplošné hudební a baletní koláže**, které pozitivně oživily divákovu intenzitu prožitku baletní inscenace např. v baletech Romeo a Julie (1995), Carmen (1996) apod.

Od sezóny 1997/ 1998 se stal šéfem baletu Pavel Ďumbala a tím ukončil svoji sólovou kariéru. Barevnou paletu jeho dramaturgie tvoří převážně hostující choreografové, jejichž prostřednictvím se souboru i divákům dostává různorodý pohybový slovník a inscenační styly.¹⁶ Během svého působení v čele baletního souboru byly uvedeny balety jako **Večer plný lásky**, první taneční muzikál Petra Maláska **Edith – Vrabčák z předměstí** (2000). J. Blažek nastudoval tradiční verzi Gisele Charlese Adopha Adama (1998).

V roce 2003 byl Pavel Ďumbala vystřídán **Jiřím Pokorným**, která je šéfem baletu dodnes. V současnosti má plzeňský baletní sbor 7 sólistů, 1 stálého hosta (Jiří Žalud) a 23 dalších členů. Hrají se od klasických baletních inscenací jako Šípková Růženka, Raymonda, Sen noci svatojánské po ty modernější jako Zvoník od matky Boží,

Edith – Vrabčák z předměstí (taneční opera), novým baletem sezony 2012/2013 je **Anna Karenina**, která měla v Divadle J. K. Tyla premiéru 17. listopadu 2012.

¹⁶ HOLEŇÁKOVÁ, Jana. Profil souboru: balet. [online]. [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/balet/profil-souboru/>

4 BALETNÍ SOUBOR V LETECH 1990 – 1995 V DJKT V PLZNI

4.1 Situace v divadle po roce 1989

Listopadové události roku 1989 v Československu zasáhly i divadelní scény. Plzeňská divadelní scéna byla značně zasažena změnami v politickém složení Československa a po pádu komunismu dochází v divadle k renovaci. Odstoupil ředitel divadla Jiří Pomahač, který byl na tuto funkci dosazen jako stranická posila, 6 let se marně snažil sloučit dvě záležitosti, které se navzájem vylučují, a to umělecké zájmy a požadavky stranických a státních orgánů. Na jeho místo byl jednomyslně zvolen **Mojmír Weimann**, který měl zkušenosti s činoherním a hudebním divadlem. Tím začaly v plzeňském divadle velké a zejména nutné změny, nejen v baletním souboru. Plzeňský baletní soubor se již v této době řadil k nejúspěšnějším českým souborům a následoval dva velké balety v Praze a v Brně.

4.2 Složení souboru

V červnu roku 1990 se po odchodu dvou velkých baletních osobností divadla v Plzni – manželů Františka Tichého a Libuše králové, stává šéfkou souboru Zdeňka Němcová, která ve funkci setrvala 2 roky.

Od června roku 1992 byl uměleckým šéfem baletního souboru Jiří Žalud, který byl dlouholetým hostem souboru a působil jako **taneční pedagog**. Jako taneční pedagog zde působil Ivo Fiala a choreografem byl Robert Balogh. Právě Robert Balogh se stal v roce 1995 uměleckým šéfem souboru a v této funkci setrval dva roky. Práce tohoto umělce plně respektují soulad pohybu s hudbou, poetičnost příběhu i jednotlivých obrazů a esteticky vyladěné výtvarné dokreslení baletních inscenací. Ústěním pilířem jeho choreografií bývají baleríny, neboť něžnost žen je v jeho očích tou pravou symbolikou klasických i atraktivně působivých moderních baletů.¹⁷

Soubor se skládal ze sedmi sólistů: Ludmila Eisová-Stopková, Martina Krejslová, Petra Tolašová, Petr Čejka, Ivo Fiala, Michal Mušínský, Jiří Žalud. Členů souboru bylo 19,

¹⁷ Ambruzová, Olga. *Balet a jeho repertoár*, nakladatelství JUDr. Vladimír Ambruz, Praha: 2001, str. 255.

např. Zora Ditrichová, Leona Hejduková, Alena Kohoutová, Patricie Levotová. Lenka, Vítová, Radek Bednář, Jakub Kašpar, Václav Kolář a další.

4.3 Premiéra v sezóně 1990/1991

22. února 1991 se uskutečnila premiéra světoznámé klasické baletní inscenace s hudbou Petra Iljiče Čajkovského, **Spící krasavice** (modernější adaptace tento balet překládají jako Šípková Růženka). Jeho premiéra se uskutečnila v Petrohradě již v roce 1890 a dodnes je jedním z velmi vyhledávaných inscenací na celém světě. V plzeňském divadle patří mezi hojně navštěvované balety současnosti.

Tento balet je složen ze třech jednání, čtyř obrazů a prologu. Autory libreta jsou Marius Petipa a Ivan Alexandrovi Vsevoložskij. Choreografie byla v roce 1990 nacvičena pod vedením **Marileny a Andreje Halászových** j.h.¹⁸ Do hlavních rolí byli obsazeni Jiří Pokorný jako Princ Desiré, který se o 13 let později stal uměleckým šéfem souboru, a Petra Tolašová jako Princezna Aurora.

4.4 Premiéra v sezóně 1991/1992

V následující divadelní sezóně byl v Divadle J. K. Tyla v Plzni nastudován balet Sněhurka s hudbou Zbyňka Vostřáka podle libreta Jana Reye. Opět se jedná o velmi oblíbené a také známé téma. Premiéra v Plzni se uskutečnila 21. března 1992 ve Velkém divadle. Balet Sněhurka je český balet, který můžeme zařadit do novodobějších dějin. Premiéra byla sehraána v roce 1956 ve Státním divadle v Karlíně. O nesmírné zpopularizování této pohádky bratří Grimmů **O Sněhurce a sedmi trpaslících** se zasloužil slavný Disneyův film. Balet je zkoncipován ze sedmi obrazů a i toto baletní ztvárnění je u dětského publika neobyčejně oblíbené.

O plzeňskou choreografii se zde postaral František Pokorný j.h. Do jedné z hlavních rolí byla obsazena Alena Kohoutová jako Královna.

¹⁸ J.h. – zkratka pro „jako host“.

4.5 Premiéry v sezoně 1992/1993

19. prosince 1992 byla uvedena ve Velkém divadle Esmeralda s hudbou od Cesare Pugni, kde libreto bylo použito podle románu Chrám Matky Boží v Paříži Victora Huga. V současnosti se tento balet uvádí pod názvem románu. První premiéra byla sehraána v roce 1884 v **Majesty's Theatre** v Londýně. Balet je koncipován ze tří jednání a pěti obrazů.

V Plzni byla Esmeralda nastudována pod vedením Marty Drottnerové a Jiřího Blažka j.h. a asistentem choreografie byl Jiří Žalud, významný a dlouholetý host baletního sboru. Esmeralda nebyla jedinou událostí této sezony. 15. května 1993 byl v Komorním divadle v Plzni uskutečněn **Baletní triptych** složený z baletních inscenací Faunovo odpoledne, Radegast a Gaité Parisienne.

Faunovo odpoledne s hudbou Vladce Debussy a libretem Václava Nižinského bylo nastudováno Palem Ždichyncem podle původní choreografie Václava Nižinského. Tento balet je složen z jednoho jednání a do role Fauna byl obsazen Petr Sopka.

Balet **Radegast** od Karla Odstrčila byl při příležitosti Baletního triptychu uveden poprvé. Libreto bylo vytvořeno Jaroslavem Tomešem a v plzeňském baletním souboru nastudováno Gustavem Voborníkem j.h.

Poslední událostí tohoto programu byl balet **Gaité Parisienne** (Pařížské radovánky) s hudbou Jacquese Offenbacha. Autorem libreta je hrabě Etienne de Beaumont a premiéra tohoto baletu se odehrála v roce 1938 v provedení Ballets Russes de Monte Carlo v Monte Carlu. V Plzni se o interpretaci Pařížských radovánek postaral Zdeněk Prokeš jako choreograf a režisér.

4.6 Premiéry v sezoně 1993/ 1994

Tato sezona přinesla baletním nadšencům dvě události, a to premiéru úžasného baletu Popelka a také Baletní večer, kde se odehrály hned tři balety: **Maškaráda, Dům stínů, Nedbalky**.

18. prosince 1993 se konala ve Velkém divadle premiéra Popelky, nastudovaná na hudbu věhlasného ruského komponisty Sergeje Sergejeviče Prokofjeva a libreto N. D. Volkova. Světovou premiéru balet Popelka zažil v roce 1945 ve Velkém divadle v Moskvě. Jedná se o balet o třech jednáních a pěti obrazech. Hlavní role v Plzni získala

Martina Krejslová jako Popelka a Michal Mušínský jako Princ. O nastudování se postarala dvojice Milena a Andrej Halászovi j.h. a Mojmír Weimann.

Druhou událostí sezony byl květnový **Baletní večer roku 1994**, který přinesl tři baletní inscenace. První z nich byl balet Maškaráda s hudbou Arama Chačaturjana a libreta Jiřího Kyseláka, který byl i autorem choreografie. Dalším baletem byl Dům stínů s hudbou Benjamina Brittena a libretem od Jutty Das podle Alana Cartera. Posledním baletem byly Nedbalky od českého komponisty Oskara Nedbala nastudované podle suity z Pohádky do pohádky a libreta Pavla Šmoka a Vladimíra Vašuta. Jedná se o **jednoaktový komediální český balet**, jehož premiéra byla v roce 1966 v provedení Baletu Praha. V Plzni byl tento balet nastudován pod vedením Petra Koželuha j.h. podle choreografie Pavla Šmoka j.h.

13. května 1995 se konal **druhý Baletní večer**, během něhož mohli milovníci baletních představení shlédnout 3 unikátní balety: **Italské Capriccio, Scaramouche, Vůl na střeše**. Prvním baletem bylo Italské Capriccio velkolepého ruského komponisty Petra Iljiče Čajkovského, jehož balety se na plzeňské baletní scéně objevují pravidelně. Tento balet byl v Plzni nastudován již po několikáté. O námět, choreografii a režii se v roce 1945 postarala Hana Machová j.h. Dále byl na programu Baletního večera balet Scaramouche s hudbou Jeana Sibelia. Choreografie byla nastudována pod vedením Jutty Das j.h., která provedla i režii. Práce na tomto baletu nebyla první na scéně plzeňského divadla, o rok později se totiž podílela na choreografii a režii baletu **Dům stínů**. V hlavních rolích baletu se představila Martina Krejslová jako Blondelaine a Pavel Ďumbala jako Scaramouche. Závěrečným baletem večera byl Vůl na střeše s hudbou Daria Milhauda. Choreografie byla nastudována Zdenkěm Prokešem j.j., který se postaral i o režii a námět.

5 BALETNÍ SOUBOR V PLZNI V LETECH 1995 - 2000

5.1 Rok 1995

Rok 1995 přinesl Divadlu J. K. Tyla několik významných změn, a to změnu ředitele, kdy byl Mojmír Reimann nahrazen velmi výraznou osobností plzeňského divadla, Janem Burianem. **Doc. MgA. Jan Burian** je český divadelní režisér a vysokoškolský pedagog, který od roku 2001 stál v čele katedry činoherního divadla na DAMU. Jako ředitel plzeňského divadla působil to **v letech 1995 až 2013**. Od 1. srpna letošního roku (2013) se Jan Burian stane ředitelem Národního divadla v Praze, kam je jmenován na 6 let.

Uměleckým šéfem baletu zůstal stále **Robert Balogh**, který ve spolupráci s novým ředitelem uskutečnil řadu změn v plzeňském divadle. Vyřešil nástup nové generační vlny tanečníků, která slibovala zvýšení umělecké úrovně baletního souboru. Baletní soubor začal získávat značné sebevědomí a soustředil se pouze na úplná baletní představení. Zmizel z operetních a operních představení, které dříve často doprovázel. Divadelní diváci však tuto absenci začali pociťovat. Další negativní událostí baletního souboru bylo nedostatečné nastudování nové baletní inscenace Puškin, jehož důsledkem bylo odvolání dosavadního uměleckého šéfa souboru Roberta Balogha. Jeho místo bylo obsazeno **Pavlem Ďumbalou**.

5.2 Složení souboru

Miroslava Pešíková – Filasová v letech 1995 – 2000 působila v souboru jako taneční mistryně. Sbor se skládal ze sólistů Petra Čejky, Miroslava Hradila, Zuzany Hradilové (manželé Hradilovi působí v souboru i v současnosti) a Oleny Papky. Soubor měl dále celou řadu členů s povinností sóla např. Irenu Bartošovou, Annu Belioustovou, Milana Bočka, Petra Brettschneidera (působí v souboru až do současnosti), Davida Dvořáka, Jiřího Jenu, Janu Hrdliczkovou, Jaroslava Kůlu, Ivu Musilovou, Petru Tolašovou, Alenu Peškovou a další. Alena Pešková spolupracovala s DJKT nejen jako baletka, ale později také jako choreografka. Vytvořila choreografii pro tři velmi úspěšné a originální balety a to balet **Zahrada** v sezoně 2006/2007, **Maryša** v sezoně 2008/2009 a **Krvavá svatba** v sezoně 2012/2013.

5.3 Premiéry v sezoně 1995/1996

13. ledna 1996 proběhla premiéra dalšího velkolepého světového baletu, a to **Romeo a Julie**. Jak již bylo zmíněno, soubor upřednostnil působení nové generace tanečníků a na základě kladných diváckých ohlasů se tato volba baletu ukázala jako vynikající. Opět se jedná o balet, který byl již několikrát odehrán během historického vývoje plzeňského baletu. **Romeo a Julie** s hudbou ruského komponisty Sergeje Sergejeviče Prokofjeva je tvořen třemi jednáními a dvanácti obrazy s prologem a epilogem. Jako libreto byla použita Shakespearova stejnojmenná tragédie, kterou aplikovali pro baletní scénu Leonid Lavrovskij, Sergej E. Radlov a sám Sergej S. Prokofjev. Premiéra byla odehrána **v roce 1940 v Kirově divadle v Leningradě**.

Plzeňská podoba tohoto baletu byla nastudována pod Robertem Baloghem, který se postaral nejen o choreografii, ale také o režii a jeho provedení zaznamenalo značný úspěch. V hlavních rolích vystoupili: Petr Čejka jako Romeo a Natálie Turjanicová jako Julie. Z fotografií dokumentující tuto baletní inscenaci můžeme usoudit, že se jednalo o velmi efektivní zpracování zejména díky velkolepým kulisám a zapojení šermu pod vedením Karla Basáka.

5.4 Premiéry v sezoně 1996/1997

Sezóna 1996/1997 přinesla tři nové balety **Carmen, Puškin a Carmina Burana A.D. 1264**. Prvním bylo představní baletní inscenace **Carmen**, kde byla použita hudební koláž z děl Georgese Bileta a Paca de Lucii. Balet **Carmen** je zkomponován z pěti obrazů podle libreta, jehož předlohou posloužila novela Prospera Mériméa, kterou transformoval Roland Petit, který se v originální podobě baletu postaral i o choreografii. Premiéra se uskutečnila v roce 1949 v Princes Theatre v Londýně.

Plzeňská podoba **Carmen** byla opět nastudována pod **Robertem Baloghem**, jeho tvorba zaznamenala opět mimořádný úspěch. V roli **Carmen** vystoupila Olga Šťastná.

Sebevědomí souboru rychle rostlo, zatímco divák začal postrádat účast baletu v operách a operetách. Balet totiž přestal plnit svou funkci v rámci **čtyřsouborového divadla**. V důsledku tohoto stavu a pro profesní zanedbání přípravy nové inscenace, baletu **Puškin**,

byl Robert Balogh z funkce šéfa baletu odvolán. Ani opožděná premiéra baletu Puškin nebyla bohužel divácky úspěšná.¹⁹

Balet Puškin, jak již bylo zmíněno, nepatřil mezi dosavadní úspěchy baletního souboru. Choreografii a režii připravil Robert Balogh, který ale nenavázal ve svých dosavadních úspěších. Baletní nastudování nezachránila ani hudbou velkolepého **Petra Iljiče Čajkovského** a jeho 6. symfonie a libreto Jaroslava Gillara.

V dubnu 1997 uvedl balet v Komorním divadle inscenaci baletu Carmina Burana A.D. 1264 v choreografii Daniela Záboje. Choreografický debut talentovaného sólisty se setkal s příznivým ohlasem diváků.²⁰ Carmina Burana A.D. 1264 s hudbou německého komponisty Carla Orffa, který v roce 1937 zhudebnil 24 středověkých básní z rukopisu Carmina Burana („písně z Bavorska“). Na libreto, choreografii a režii pracoval Daniel Záboj. Na vzniku tohoto baletu se také podílel **ředitel divadla Jan Burian**, a to na režijní spolupráci. V roli mnichů vystoupili Petr Brettschneider, Dmitri Paukhlovski, Alexandr Kysil, Pavel Mach a David Dvořák.

5.5 Premiéry v sezoně 1997/1998

V sezoně 1997/1998 byly nastudovány dvě nové baletní inscenace, **Večer plný lásky**, který se skládal ze čtyř baletů, a **Giselle**, světově proslulý a stále velmi vyhledávaný romantický balet z první poloviny 19. století.

Na počátku této sezóny dochází k důležité změně na postu uměleckého šéfa baletního sboru, kam byl obsazen **Pavel Ďumbala**, který svoji usilovnou prací posunul úroveň sboru na vyšší úroveň. 16. listopadu roku 1997 se konala v Komorním divadle v Plzni premiéra prvního zmiňovaného baletu – Večer plný lásky, který byl nastudován na hudební koláž velice významných zahraničních komponistů, např. zde byla použita hudba Richarda Wagnera Oči plné slz, Wolfganga Amadea Mozarta či F. Medelssohna–Bartholdyho. Tato baletní inscenace byla nezvykle tvořena ze čtyř baletů viz. Příloha ke kapitole 5.5 Premiéry v sezoně 1997/1998, recenze „Šmokův a Vaculíkův taneční večer“.

¹⁹ Divadlo J. K. Tyla v Plzni, *Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, 1995 – 2000*, Vydalo PBtisk Příbram, Příbram 2000, str. 45.

²⁰ Tamtéž, str. 45.

Výprava, choreografie a režie byla provedena Liborem Vaculíkem. Ženské role obsadily Olena Papka, Natálie Turjanicová, Alena Pešková, L. Stopková, T. Milnerová a V. Blažejovská. Mužské role ztvárnili O. Kysil, Dmitrij Puchlovskij, Petr Brettschneider, D. Dvořák, R. Šolc a J. Mařík.

Druhou sezónní událostí plzeňského baletu bylo představení baletu Giselle 14. února 1998 ve Velkém divadle. Tento vysoce uznávaný balet s hudbou **Charlese Adolpha Adama** se skládá ze dvou jednání a měl premiéru v pařížské Opeře v roce 1841. Autory libreta jsou Honoré Vernoy de Saint- Georges, Théophile Gautier a Jean Coralli. Jean Coralli se podílel i na provedení choreografie. Na plzeňské baletní scéně byla tato inscenace nastudována pod vedením Jiřího Blažka, a to v původní choreografii podle baletního provedení uváděného v **Národním divadle v Praze**. Na nastudování Giselle pracoval samotný šéf baletního souboru Pavel Ďumbala a to jako asistent choreografie. Pro většinu tanečníků, zejména ženskou část souboru se jednalo o velice tvrdou dřinu, strávenou na nekonečných trénincích, která ale později přinesla veliké úspěchy zejména u diváků. V hlavní roli Giselle vystoupila Natálie Turjanicová, j.h. a Dmitrij Puchlovskij j.h. zatančil hlavní mužskou roli – vévodu Alberta.

Příloha ke kapitole 5.5 Premiéry v sezoně 1997/1998

„Šmokův a Vaculíkův taneční večer“

K vynikající inscenaci plzeňského baletu Večer plný lásky Čtyři balety v jednom představení s názvem „Večer plný lásky“ uvedlo 16 a 23. listopadu Divadlo J. K. Tyla v Plzni. Tvůrcem prvního baletu je Pavel Šmok. Ten na hudebně inspirativní skladbu Ilji Zelenky Musica Slovana vytváří krátký taneční obrázek plný něhy, radosti a okouzlení z lásky. Z brilantně vycizelovaných baletních prvků na nás lehce dýchnou i svěží folklorní postupy východoslovanských tanců. Duet je N. Turjanicovou a R. Šolcem či I. Lorencovou a D. Dvořákem interpretován s perfektní technickou jistotou i přesvědčivostí hereckého projevu. Druhý balet je Liborem Vaculíkem choreograficky zpracován a režijně utvářen na hudbu R. Wagnera. Dramatické a emotivní skladatelovo dílo je přímo kongeniálně pohybově vystiženo a umocněno. Tři samostatné taneční páry v náročných výrazových a baletních kreacích vystihují složitou atmosféru citů, prožitků, snů, vášní, štěstí a zklamání. Ztvárnění tohoto nesnadného úkolu na sebe v alternacích vzali O. Papka, L. Stopková, T. Milnerová, N. Turjanicová, V. Blažejovská, A. Pešková a z pánů pak O. Kysil,

D. Puchlovskij, D. Dvořák, R. Šolc aj. Mařík. Jejich provedení bylo na vysoké úrovni a plně odpovídalo umělecké hodnotě choreografické i hudební partitury. Atmosféra plná zvrátů a citových vznětů charakterizuje třetí balet utvářený na rytmicky pregnantní hudbu španělského skladatele J. Rodriga. Španělské rytmy i melodika inspirovaly choreografa L. Vaculíka k působivému obrázku španělské milostné poetiky. Znamenitymi interprety této neobyčejně přesvědčivé tančnické kreačky byli P. Brettschneider a alternující partnerky E. Štěpničková a T. Millerová. Stmíváníčko je nazván čtvrtý balet, opět v choreografii L. Vaculíka, a i zde patří obdiv všem inetrpetům. V této jakési baletní apoteóze lásky vrcholí radost, krása a štěstí z jejího opojení. Vaculíkovi se z dramaturgicky výborně sestavené hudební předlohy i choreograficky znamenitě zpracovaných melodií G. F. Händela, Wolfganga Amadea Mozarta, G. Rossiniho, F. Mendelssohna-Bartholdyho a P. Mascagniho zdařilo vytvořit líbezný taneční obrázek lidského štěstí.

Recenze převzata v plném znění z: ŠMÍD, M. Šmokův a Vaculíkův taneční večer, *Plzeňský deník*, 1997, roč. 6, č. 291 (12. 12. 1997), str. 16.

5.6 Premiéry v sezoně 1998/1999

V následující sezoně byly opět nastudovány dva nové balety, tentokrát **Čertoviny a Kouzelná flétna**. Balet Čertoviny byl uváděn zejména pro dětské diváky, a to ve spolupráci se známou herečkou, moderátorkou a choreografkou **Danou Morávkovou** a filmovým režisérem **Zdeňkem Troškou**. „Čert a Káča je nádherná pohádka. Chtěl bych z ní udělat představení s velkým nábojem, které bude dětem srozumitelné, rozverné a veselé, přitáhne do divadla i ty nejmenší a ukáže jim balet, tanec, pohyb a hry, hezkou muziku a hezkou výpravu. Plzeňský baletní soubor mě překvapil nejen tím, jaká jsou bezvadná parta, ale hlavně svými hereckými dispozicemi,“²¹ řekl o Čertovinách pan Troška. Premiéra Čertovin byla odehrána 19. prosince 1998 ve Velkém divadle. Světová premiéra baletu Čertoviny **na hudbu Petra Maláska** měla u dětí nebyvalý ohlas, o čemž svědčí množství odehraných představení a neustálá poptávka po tomto titulu.²² Libreto vytvořila již zmiňovaná pozvaná dvojice Dana Morávková a Zdeněk Troška. Dana Morávková se dále postarala o choreografii a Zdeněk Troška samozřejmě o režii. Do hlavních rolí byl obsazen David Dvořák jako Čert a Zuzana Šimáková jako Káča.

Druhá baletní premiéra proběhla 29. května 1999 v Komorním divadle uvedením Kouzelné flétny s hudbou **Wolfganga Amadea Mozarta**. Titul Kouzelná flétna v choreografii a režii známého slovenského choreografa Jána Ďurovčíka se vymyká snad všemu, co zde do té doby bylo. Silné charisma a nekonečná energie proudící z choreografa vybudily soubor natolik, že v poměrně krátké době byla velice náročná choreografie hotova.²³

Jako libreto bylo použito operní libreto Emanuela Schikanedera, které upravil pro své použití opět Ján Ďurovčík, o dramaturgii se postaral šéf baletního souboru Pavel Ďumbala, který se zasloužil již o třetí úspěšně hodnocený balet během svého krátkého působení ve funkci. Do baletu byli obsazeni vynikající členové souboru jako např. Ondřej Novotný, Michaela Mlejová či Zuzana Šimáková.

²¹ TROŠKA, ZDENĚK a MORÁVKOVÁ, Dana. Čertoviny pro malé i velké baletní diváky. *Plzeňský deník*. 1998. roč. 7, č. 296 (18. 12. 1998), str. 16.

²² Divadlo J. K. Tyla v Plzni, *Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, 1995 – 2000*, Vydalo PB tisk Příbram, Příbram 2000, str. 45.

²³ Tamtéž, str. 45.

5.7 Premiéry v sezoně 1999/2000

Sezona 1999/2000 byla do jisté míry převratná pro plzeňský baletní soubor. Pod vedením Pavla Ďumbaly se souboru nesmírně dařilo, což byl výsledek usilovné a často nesmírně náročné práce a vytrvalosti. První sezonní premiérou bylo nastudování jednoho z nejnáročnějších klasických postromantických baletů, **Dona Quijota** s hudbou Ludwiga Minkuse. Jedná se o balet tvořený třemi jednáními, šesti obrazy a prologem, autorem libreta a původní choreografie je Marius Petipa. Don Quijote je dalším z řady velice výjimečných ruských baletů, tentokrát z roku 1869, kdy proběhla premiéra ve Velkém divadle v Moskvě.

Nastudováním plzeňské podoby baletu Don Quijote se ujal umělecký šéf souboru Pavel Ďumbala, který provedl choreografickou a režijní úpravu původní verze. Jako asistentka choreografie s ním spolupracovala Miroslava Pešíková-Filasová, další významná baletní osobnost plzeňského divadla. Do role Dona Quijota byl obsazen **Miroslav Hradil**, který v baletním souboru DJKT působí od roku 1998 až do současnosti. Roli Sanchi Panza zatančil Libor Šorejs. V této baletní inscenaci hostovali i tanečníci z pražského Národního divadla, kteří spolu s plzeňskými členy souboru, výše zmíněnými, alternovali v titulních a dalších rolích viz Příloha Premiéry v sezoně 1999/2000, recenze „Nekonečný potlesk pro Quijota“. Důležitou ženskou roli zatančila **Olena Papka a Pavlína Ďumbalová**. Tato baletní inscenace byla opět shledána jako úspěšný titul nastudovaný pod Pavlem Ďumbalou, kde divadelní kritikové ocenili nejen výborná vystoupení sólistů, ale také skvělá vystoupení sborových tanců. Podrobnější reakce diváckého publika viz Příloha ke kapitole Premiéry v sezoně 1999/2000, recenze „Nekonečný potlesk pro Quijota“.

Sezona byla dovršena světovou premiérou tanečního muzikálu **Edith-Vrabčák z předměstí** s hudbou Petra Maláska, která byla uvedena 27. května 2000 v Komorním divadle. S plzeňským baletním souborem nepracoval Petr Malásek poprvé, jeho hudba byla použita již pro balet Čertoviny uváděný v předcházející sezóně, který sklidil nad míru očekávaný úspěch. Na libretu, choreografii a režii pracoval Libor Vaculík a autorem textů písní je Václav Kopta. Edith-Vrabčák z předměstí představuje nový netradiční žánr, který v plzeňském divadle dosud nebyl uveden. Toto velice zajímavé zpracování osobnosti Edith Piaf bylo divadelním obecnstvem a kritiky přijato opět s nadšením.

Příloha ke kapitole 5.7 Premiéry v sezoně 1999/2000

„Nekonečný potlesk pro Quijota“

PLZEŇ – Teprve sto třicet let od svého vzniku se balet Ludwiga Minuse Don Quijote dočkal provedení v Plzni. Sobotní premiéru na jevišti Velkého divadla zahrnulo publikum nekonečným potleskem. Slavný titul, inspirovaný románem M. de Cervantese, připravil s baletním souborem Divadla J.K.Tyla jeho šéf Pavel Ďumbala. Představení nastudoval ve vlastní úpravě podle historických choreografií M. Petipy a A. Gorského, asistentkou mu byla baletní mistryně Miroslava Pešíková-Filasová. Oproti Giselle, kterou pro milovníky klasického baletu uvedla plzeňská scéna v únoru loňského roku, obsahuje Don Quijote příběh dramaticky daleko méně sevřený a ani Minkusova hudba se nerovná proslulému dílu A. Ch. Adama. O to více prostoru zůstává pro virtuózní taneční čísla, z nichž svatební pas de deux Basila a Kitri patří už neodmyslitelně k nejprestižnějším baletním soutěžím a galakonzertům. Jak potvrzoval uplynulou sobotu aplaus po bezpočtu jednotlivých výstupů, dokázal si soubor Divadla J. K. Tyla s vysokými technickými nároky poradit. Hlavní milenecký pár ztvárnili o premiéře Zuzana Šimáková a Filip Veverka z pražského Národního divadla, výrazně se prosadila i dvojice Konstantin Soldatěnkov a Pavlína Ďumbalová. Přesně charakterizovali své postavy nestárnoucí Jiří Hoščálek, Pavel Mach, Milan Boček v titulní roli či Libor Šorejs jako Sancho Panza. Hraje se na scéně a v kostýmech Josefa Jelínka, orchestr diriguje Bronislav Procházka.

Recenze převzata v plném znění z: DVOŘÁK, Petr. Nekonečný potlesk pro Quijota, *Plzeňský deník*, 1999, roč. 8, č. 266 (15. 11. 1999), str. 24.

Přehled počtu repríz baletního souboru v letech 1995 – 2000

TITUL	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	Celkem
Sněhurka	6	4	8			18
Casanova	8	1				9
Italské capriccio	14					14
Scaramouche	14					14
Vůl na střeše	14					14
Romeo a Julie	17	10	2			29
Carmen	13	14				27
Puškin		19				19
Carmina		12	8			20
burana A.D.						
1264						
Musica slovaca			6	3		9
Oči plné slz			10	3		13
ETC.			6	3		9
Stmíváníčko			6	3		9
Giselle			18	12	1	31
Čertoviny				31	7	38
Kouzelná flétna				8	17	25
Don Quijote					19	19
Edith-vrabčák z předměstí					7	7

6 BALETNÍ SOUBOR V LETECH 2000 – 2005

Plzeňský baletní soubor se během působení Pavla Ďumbaly jako uměleckého šéfa souboru stabilizoval a dosáhl vysoké úrovně, zejména díky usilovné práci a zaváděním zajímavých titulů nastudovaných v naprosto originální podobě. Na počátku sezóny 2003/2004 získal baletní soubor nového šéfa a to **Jiřího Pokorného**, který v této funkci působí i v současnosti (rok 2013). Během let 2000 – 2005 byla na plzeňská baletní scéna velmi rozmanitá. Byly zde uváděny zejména moderní baletní inscenace, které byly prokládány klasickými balety například od Petra Iljiče Čajkovského.

6.1 Složení baletního souboru

V letech 2000 – 2005 byli baletními mistry **Ondřej Boháč a Jan Kadlec**. Tajemníkem souboru se stal Miroslav Hradil, dlouhodobě působící člen plzeňského baletu. Pravidelný divák baletu v DJKT je s Miroslavem Hradilem již plně seznámen, jelikož zde působí i v současnosti a pravidelně vystupuje v baletních inscenacích. Je například hojně obsazován do klasických světově proslulých baletů od Petra Iljiče Čajkovského – **Šípková Růženka a Louskáček**. Soubor měl dále sedm sólistů Petra Hose, již zmiňovaného Miroslava Hradila, Zuzanu Hradilovou, Ivonu Jeličovou, Olenu Papku, Zuzanu Pokornou a Petru Tolašovou. Sbor baletu se skládal z dvaceti tří členů a mnoha dalších, kteří zde během pěti let působili. Stálými hosty byli významné divadelní osobnosti jako Ondřej Boháč, Nelly Danko, Radka Fišarová, která ztvárnila pěvecké podání Edith Piaf a předváděla fenomenální výkony, dále Jan Kadlec, který zde působil jako jeden z tanečních mistrů, Alena Pešková a Jiří Žalud, bývalý šéf baletního souboru.

6.2 Premiéry v sezoně 2000/2001

Sezona nového milénia přinesla nastudování jedné baletní inscenace, a to **Dámu s kaméliemi** a také byl připraven pořad pro žáky základních škol, **Jak se dívat na tanec**, který měl za cíl neznalému divákovi přiblížit baletní problematiku.

17. února 2001 byl ve Velkém divadle v Plzni uveden balet *Dáma s kaméliemi* s hudbou Giuseppe Verdiho a Sergeje Onsoffa, kterou si pro své podání přepracoval Libor Vaculík, který již v předchozích sezónách několikrát úspěšně spolupracoval s plzeňským

baletním souborem. Kromě přepracování hudby připravil pro tento balet i libreto, které bylo v originále vytvořeno podle románu Alexandra Dumase ml., dále se postaral o choreografii a režii. V roli Marguerite Gautierová vystoupila Alena Pešková a Olexandr Kysil ztvárnil roli Armanda Duvala. Tento romantický balet sklídl velké úspěchy nejen u diváků, ale i v prestižním udělování Ceny Thálie, kde získali **Alena Pešková** za titulní roli a **Miroslav Hradil** za roli Armanda v baletu *Dáma s kaméliemi* širší nominaci.

Baletní scéna nabízí celou řadu baletů od klasických po postmoderní, a proto může nastat problém jak správně nahlížet na určitá baletní představní, zejména pro mladší diváky. Tomu může významně napomoci alespoň minimální orientace v tanečním výrazovém slovníku. Zajímavým a úspěšným pokusem jak tento slovník otevřít mladému divákovi, byl výchovný pořad *Jak se dívat na tanec* v roce 2001, který připravil a slovem provázel **Pavel Šmok**.²⁴ Pavel Šmok představoval pro plzeňský balet spolupráci s dalším významným a originálním choreografem, který se v nadcházejících sezónách podílel na řadě kvalitních baletních představení.

6.3 Premiéry v sezoně 2001/2002

V sezoně 2001/2002 byly opět nastudovány dvě baletní inscenace, **Time of Pain**, *Čas bolesti*, na kterém baletní soubor spolupracoval s Bronislavem Roznosem, šéfem německého Tanz – Theatre v Plauen – Zwickau, a druhý *Marná opatrnost*, která byla nastudována ještě pod vedením Pavla Ďumbaly jako uměleckého šéfa souboru.

V baletu *Time of Pain*, *Čas bolesti*, choreografická a režijní práce **Bronislava Roznose** v roce 2001 formovala soubor k náročným fyzickým výkonům, a to v efektním výtvarném pojetí.²⁵ Autor se snaží prostředky tanečního divadla prozkoumat bolest jako fenomén, který se v té či oné podobě prolíná životem každého člověka. Bronislav Roznos se nepokouší popřít známou pravdu o tom, že zkušenost je nesdílitelná. Intuitivně však cítí, že co nelze zprostředkovat slovy, je do jisté míry možné **sdílet prostřednictvím citu**. Proto se odvolává k prožitku bolesti jako univerzálnímu klíči pro pochopení sugestivních obrazů, jež pohybem, hudbou a obrazem na jevišti vytváří.²⁶ Premiéra se uskutečnila

²⁴ ICHOVÁ, Eva, ed. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2000 – 2005*, vydalo Divadlo Josefa Kajetána Tyla, Plzeň: 2005, str. 51.

²⁵ Tamtéž, str. 51.

²⁶ ICHOVÁ, Eva. Bolest může být klíčem pochopení. *Plzeňský deník*. 2001, roč. 10, č. 279 (30. 11. 2001), str. 21.

1. prosince roku 2001 v Komorním divadle. V baletu vystoupili např. Pavel Bilík, Daniel Rybicki, Milan Boček, Petr Hos či Zuzana Juklová.

Druhou baletní událostí bylo představení **Marné opatrnosti** 16. března 2002 ve Velkém divadle. Na tento balet byla použita hudba Louise J. Ferdinanda Hérolda, Johna Lanchberyho a Sergeje Onsoffa. Nastudování baletu bylo zcela v rukou šéfa souboru Pavla Ďumbaly, vypracoval libreto choreografii a také režii. Tento komediální balet již dvě a čtvrt století umožňuje vždy nové režijní, choreografické a taneční příležitosti a můžeme ho zařadit mezi stálice světových baletních scén. Do baletu byla opět obsazena talentovaná tanečnice Alena Pešková, která výrazně a velmi úspěšně odtančila hlavní roli v baletu minulé sezóny *Dáma s kaméliemi*, zde ztvárnila roli Lízy. V druhé významné ženské roli Laury vystoupila **Anna Belioustova**.

6.4 Premiéry v sezoně 2002/2003

Měřítkem profesionality baletního souboru jsou nepochybně klasické baletní tituly, které nejvíce napomáhají k objektivnímu hodnocení sólových i sborových partů.²⁷ Nadcházející sezóna přinesla velkou událost pro milovníky klasických baletů Petra Iljiče Čajkovského a to nastudováním jednoho z nejslavnějších baletů všech dob – **Labutího jezera**. Druhá volba baletu byla naprostým protikladem Labutího jezera, kdy se jednalo o moderní baletní zpracování tří děl významného choreografa Pavla Šmoka pod zcela výstižným názvem „**Šmokoviny**“. Práce Pavla Šmoka a baletního souboru v Divadle Josefa Kajetána Tyla v Plzni není opět žádnou novinkou, mohli jsme se s jeho osobností setkat již v předchozích sezónách, kdy se zaměřil na práci s publikem a připravil výchovný program *Jak se dívat na tanec* v roce 2001. Tento netradiční projekt byl velmi úspěšný a posunul plzeňskou baletní scénu zase o kus výše.

Pavel Šmok patří mezi velice významné osobnosti českého baletu v dosavadní historii. Původně byl hercem, následně tanečníkem a od roku 1958 pracuje především jako choreograf. Šmok patří do kategorie choreografů, kteří **tvorí až na zkoušce**. Nikdy nezačíná s definitivním plánem, hotovou a zafixovanou představou. Spolupracovat s ním znamená pro každého interpreta tvořit. Šmok pohyb nepředpisuje. Interpret se tak stává přímým podílníkem na výsledném choreografickém tvaru, postavy vyrůstají rovnou z jeho

²⁷ ICHOVÁ, Eva, ed. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2000 – 2005*, vydalo Divadlo Josefa Kajetána Tyla, Plzeň:2005, str. 51.

psychofyzických předpokladů, charakteru, naturelu, osobitého ustrojení. Žádná konfekce, vše na míru individuality.²⁸ Z této charakteristiky Šmokovo práce je zřejmé, že jeho spolupráce s plzeňským divadlem byla velmi cenná a nezapomenutelná zkušenost pro tehdejší členy souboru.

15. března 2003 byla v Komorním divadle uvedena premiéra baletu Šmokoviny, který se skládal ze tří děl Pavla Šmoka **Z mého života, Zjasněná noc a Záskok**. První část *Z mého života* byla nastudována na hudbu velkolepého českého skladatele Bedřicha Smetany. Na zbylých nastudováních se nepodílel nikdo jiný než sám Pavel Šmok, jak již nám název napovídá, který je autorem libreta, choreografie a režie všech třech částí baletu. Na výpravě celých Šmokovin se podílel Jan Dušek. Druhé dílo nese název *Zjasněná noc* s hudbou Arnolda Schönberga. Poslední dílo tvořící tento balet se nazývá *Záskok* s hudbou Franze von Suplé, kde se spoluautorem libreta stal Vladimír Vašut. Byla to zcela originální baletní inscenace, pojata velmi moderně. Do baletu byl obsazen stálý host souboru **Jan Kadlec**, kde ztvárnil roli Baletního mistra, dále Pavlína Ďumbalová, která vystoupila v zcela netradiční roli, a to v roli Uklízečky. Pro sólistku baletu Ivonu Jeličovou, byla divadelní sezóna 2002/2003 velmi hektická, po nastudování velké události – *Labutího jezera*, kde získala významná ocenění, byla následně obsazena i do baletu *Šmokoviny*, kde tančila spolu s Markem Kašparovským.

6.5 Labutí jezero

Domnívám se, že tak fascinující balet jako je *Labutí jezero* si zaslouží hlubší pozornost v mé bakalářské práci. *Labutí jezero* je naprosto unikátní nejenom svojí perfektní choreografií, ale také nezaměnitelnou hudbou ruského legendárního komponisty Petra Iljiče Čajkovského, což dokazuje fakt, že tento balet je stálíci v nejvýznamnějších baletních souborech po celém světě od své světové premiéry do současnosti. Balet se skládá ze čtyř jednání, libreto bylo vypracováno **Valentinem Petrovičem Begičevem** a Fedorem Vasiljevičem Gelcerem. Světová premiéra byla odehrána 20. února 1877 ve Velkém divadle v Moskvě.

V Plzni bylo *Labutí jezero* poprvé uvedeno v roce 1940 Josefem Juglem, podruhé 25. června 1955 v choreografii a režii šéfa baletu Jiřího Němečka, který v plzeňském

²⁸ VAŠUT, Vladimír. *Pavel Šmok na přeskáčku*, Nakladatelství Akropolis, Praha: 1997, str. 56.

divadle úspěšně působil šest sezón. Není tedy náhodou, že jeho syn **Jiří Němeček ml.** přijal s radostí nabídku divadla k novému nastudování tohoto čarovného pohádkového příběhu, který je dnes nejhranějším klasickým baletem, uváděným na všech baletních scénách světa.²⁹

Pro plzeňskou baletní scénu byla použita původní choreografie **Maria Petipy**, který je považován za nejvýznamnějšího baletního tanečníka a choreografa všech dob a tančit podle jeho choreografie je pro tanečnický velkou poctou a výzvou, ale zároveň nesmírně náročným úkolem. Spoluautory choreografie jsou Lev Ivanov, který představuje další zvučné jméno ruské baletní scény 19. století a Alexandra Gorského, který přetvářel klasické balety již zmíněného Petipy. S touto ojedinělou původní choreografií pracoval Jiří Němeček ml., který tento balet také režíroval.

Do hlavních mužských rolí byl obsazen Milan Boček jako Rudovous, Michal Chovanec jako Princ a Pavel Trůčka jako Šašek. Hlavní ženskou dvojroli zatančila Ivona Jeličková a to jako Odetta a Odilie. Samozřejmě tento balet neminula prestižní ocenění **Ceny Thálie**. I tento balet získal širší nominaci za ztvárnění dvojrole Odetty – Odilie v podání Ivony Jeličové. Labutí jezero má variabilní konec, vždy záleží na pojetí jednotlivých choreografů, umělecký šéf plzeňského baletního souboru tentokrát zvolil šťastný konec viz. Příloha ke kapitole 5.5. Premiéry v sezoně 2002/2003, recenze „Balet vyprávěl pohádku o labuti“.

Současná plzeňská baletní scéna již několik let neumožňuje baletním nadšencům zhlednutí Labutího jezera, tato baletní inscenace je alespoň k vidění ve Státní opeře v Praze.

²⁹ Divadlo J.K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J.K. Tyl Theater in Pilsen, vydalo Divadlo J.K. Tyla, Plzeň: 2005, str. 30.

Příloha ke kapitole 6.5 Premiéry v sezoně 2002/2003

„Balet vyprávěl pohádku o labutí“

PLZEŇ- Pohádku o krásné princezně Odettě, proměněné zlým čarodějem v labuť, vyprávěl v sobotu baletní soubor Divadla J. K. Tyla. Na jeviště plzeňského Velkého divadla se vrátil po pětatřiceti letech od posledního nastudování balet Petra Iljiče Čajkovského Labutí jezero.

Choreograf a režisér Jiří Němeček mladší navázal inscenací na práci svého otce, který stěžejní titul klasické baletní literatury připravil roku 1955 v Plzni a poté opakovaně i v pražském Národním divadle.

„V podstatě jde o přenesené představení mého otce, v některých pasážích přizpůsobené na tělo plzeňského baletu a počtu tanečníků,“ upřesnil současný tvůrce, do jaké míry využil odkaz jednoho z nejvýznamnějších českých choreografů Jiřího Němečka staršího. Druhé a čtvrté jednání tradičně vychází z Petipova a Ivanovova řešení, uvedeného poprvé v roce 1895.

Nepříliš početný baletní soubor Divadla J. K. Tyla se s vysokými nároky díla dokázal vyrovnat. Dvojroli Odetty a Odilie v sobotní premiéře obdivuhodně tančila Ivona Jeličová, technickou jistotu i fyzickým typem jí byl v postavě prince ideálním partnerem Michal Chovanec. Výrazně zapůsobil Rudovous v podání Milana Bočka, neméně úspěšně se prosadil Pavel Trůčka v partu šaška. K nadšení publika přispěli však i ostatní sólisté, celý sbor, orchestr s dirigentem Pavlem Šnajdrem i výprava Josefa Jelínka. Tanečníci čtyř hlavních rolí měli premiérový úkol o to těžší, že první přestávku věnovali autogramiádě mezi diváky.

Labutí jezero končí v různých provedeních odlišně. Tentokrát vyhrála šťastnější možnost. „Je to pohádka a ta musí skončit dobře. Jsem rád, že je zlo zničeno, láska a odpuštění žijí navěky,“ řekl šéf plzeňského baletu Pavel Ďumbala.

Recenze převzata v plném znění z:

DVOŘÁK, Petr. Balet vyprávěl pohádku o labutí, *Plzeňský deník*, 2008, roč. 11 (18. 11. 2002) str. 25.

Obrázek č. 1 Ivona Jeličová v roli Odýlie, převzato z:

<http://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/2010/rozhovor-s-ivonou-jelicovou-solistku-baletu-nd-brno/>(12. 4. 2013)

Obrázek č. 2 Jarmila Dycková (Odetta) a Martin Šinták (Princ), převzato z:

http://plzensky.denik.cz/kultura_region/labuti-jezero-se-louci20100520.html (12. 4. 2013)

6.6 Premiéry v sezoně 2003/2004

Nadcházející divadelní sezóna se v plzeňském baletním souboru zaměřila na **moderní a komediální baletní inscenace**. Podzim roku 2003 se nesl v duchu komediálního baletu *Někdo to rád horké* s hudbou Petra Maláska a Libora Vaculíka. Oba známí umělci, již několikrát pracovali s plzeňským baletním souborem, Petr Malásek např. vytvořil hudbu pro balet *Čertoviny* a následně pro taneční muzikál *Edith-Vrabčák z předměstí*, kde spolupracoval právě s Liborem Vaculíkem, který se zde postaral o libreto, choreografii a režii. Pro Libora Vaculíka to nebyl jediný balet pro plzeňské divadlo, na počátku nového milénia v roce 2001 nastudoval *Dámu s kaméliemi*, která slavila velký úspěch u diváků a v neposlední řadě i v **nominaci na Cenu Thálie**.

Libreto bylo vytvořeno podle povídky Roberta Thoerena, které pro svůj balet aplikoval již několikrát zmíněný Libor Vaculík, který zde dále ztvárnil roli choreografa a režiséra. O nastudování baletu se zasloužil Jiří Pokorný, další velice významná postava plzeňské baletní scény. **Jiří Pokorný** se od sezóny 2003 stal uměleckým šéfem baletního souboru a v této funkci úspěšně působí již deset let. V baletu ***Někdo to rád horké*** vystoupila zvučná jména baletního souboru, např. Miroslav Hradil, který exceluje zejména v klasických baletních inscenacích, jako 2. kabaretiér a jako 1. kabaretiér vystoupil Ondřej Novotný, který za tuto roli získal širší nominaci na Cenu Thálie za rok 2003. Vystoupil zde také stálý host souboru a bývalý umělecký šéf souboru z doby listopadové revoluce Jiří Žalud. Do ženské role byla obsazena např. sólistka baletu Olena Papka, známá postava baletního souboru uplynulých divadelních sezon.

Druhá baletní premiéra této sezóny proběhla 3. dubna 2004 v Komorním divadle, a to uvedením baletu ***Malý pan Friedemann – Psycho***. Na tomto baletu spolupracoval s plzeňským divadlem slavný slovenský herec a divadelní režisér Jozef Bednárík, který vytvořil libreto a spolu s Liborem Vaculíkem režii. Choreografie byla nastudována pod Liborem Vaculíkem, který v divadelní sezóně 2003/2004 pracoval již na prvním baletním titulu. Jako hudba zde posloužila hudební koláž zkomponovaná Petrem Maláskem, který s baletním souborem v předchozích letech pravidelně spolupracoval. Nastudování proběhlo opět pod uměleckým šéfem baletu Jiřím Pokorným, jako tomu bylo i v první baletní inscenaci *Někdo to rád horké* uvedené v této sezóně.

Balet byl obsazen vynikajícím sólistou Miroslavem Hradilem, který zde byl již několikrát zmiňovaný, zde ztvárnil jednu z hlavních rolí – Johanese Friedemanna. Hlavní

mužská role měla snového dvojníka, kterého zatančil Michal Chovanec. Do ženské role byla např. obsazena Ivona Jeličová, opět úspěšná sólistka plzeňského baletu, kterou může baletní divák znát z dvojrole Odetta - Odilie z baletu Labutí jezero. V baletu Malý pan Fridemann – Psycho vystoupila v roli Gerdy, za kterou opět získala širší nominaci Ceny Thálie. Za roli Normana získal **Marek Kašparovský** také širší nominaci na Cenu Thálie. Balet Psycho byl tedy nesmírně zdařilý a potvrdil fakt, že plzeňská baletní scéna má vysokou úroveň a potenciál.

Dalším úspěchem plzeňského baletního souboru bylo získání Ceny Thálie za rok 2003 pro bývalého uměleckého šéfa souboru **Jiřího Žaluda za celoživotní baletní mistrovství**.

6.7 Premiéry v sezoně 2004/2005

Baletní scéna Divadla Josefa Kajetána Tyla se v sezoně 2004/2005 nesla v duchu klasického baletu. První velkou událostí se stala 20. listopadu 2004 ve Velkém divadle premiéra baletu **Louskáček**. Louskáček je jedním ze slavných baletů, který je tvořen výjimečnou hudbou ruského komponisty Petra Iljiče Čajkovského. Libreto vytvořil Marius Petipa, který se podílel i na dalším baletu Čajkovského a to na Spící Krasavici. Na choreografii se podílel Ivan Ivanov, který stejně jako výše zmíněný Petipa pracoval i na Spící Krasavici. Baletní inscenace Louskáček se skládá ze dvou jednání a třech obrazů. Světová premiéra se uskutečnila 6. prosince 1892 v Mariinském divadle v Petrohradě. Louskáček představuje jakousi vánoční pohádku, která se pravidelně uvádí v tento krásný čas na mnoha divadelních scénách po celém světě.

Na interpretaci této baletní stálice pro plzeňský balet pracoval Jiří Kyselák, který aplikoval libreto **E. T. A. Hoffmana a V. I. Vajnonena**, nejednalo se tedy o originální nastudování. Jiří Kyselák v baletu Louskáček ztvárnil roli choreografa a režiséra, opět podle V. I. Vajnonena. Každý klasický balet Petra Iljiče Čajkovského má nesmírně půvabné kostýmy, které vytváří divákovi naprostý pocit dokonalosti. Zde se o kostýmy a scénu zasloužil Josef Jelínek. Hlavní ženskou roli Mášenky nezískal nikdo jiný než úžasná sólistka baletního souboru **Ivona Jeličová**. Do hlavní mužské role Louskáčka byl obsazen Daniel Rybinski. Postava strýčka měla přesného a výrazného představitele

v Janu Kadlecovi, přesvědčivě vyzněly tance vloček i národů, upozornili na sebe i žáci divadelní baletní školy.³⁰

19. března 2005 se v Komorním divadle uskutečnila premiéra baletu **Macbeth**. Byla zde použita hudba slavného italského komponisty Guiseppe Verdiho, kterou si pro své potřeby upravil Libor Vaculík. Podkladem pro libreto posloužila stejnojmenná známá tragédie Williama Shakespeara, kterou opět Libor Vaculík volně aplikoval ve svém nastudování. Choreografii ztvárnil umělecký šéf souboru Jiří Pokorný. Petr Malásek již poněkolkáté spolupracoval s plzeňským baletem na hudbě. Do hlavních rolí byli obsazeni: **Alena Pešková spolu s Ivonou Peškovou jako Lady Macbeth a Viktor Gutov jako Macbeth**. Další role ztvárnili např. Dagmar Mieglová, Lenka Hrabovská a Jan Kadlec zážil v roli čarodějnice. Plzeňské provedení baletu Macbeth dosahlo opět vysoké úrovně, dva tanečníci získali nominaci na Cenu Thálie pro rok 2005. Viktor Gutov ztvárněním titulní role Macbetha získal širší nominaci Ceny Thálie, Ivona Jeličová byla již poněkolkáté během své kariéry nominována na tuto prestižní uměleckou cenu, tentokrát za roli Lady Macbeth.

První pětileté období nového milénia bylo pro soubor baletu Divadla J. K. Tyla v Plzni velmi úspěšným, přineslo řadu uznání od diváků a dokonce od divadelních kritiků a získání prestižních ocenění. Baletní soubor se nesoustředil pouze na klasické baletní inscenace z 19. století, ale vsadil také na kreativitu a moderní tituly, což se ukázalo jako správné rozhodnutí.

³⁰ DVORÁK, Petr. Balet nadělil štědrovečerní radost. *Plzeňský deník*. 2004, roč. 13, č. 271 (22.11.2004), str.11.

Příloha ke kapitole 6.7 Premiéry v sezoně 2004/2005

Řekli o premiéře Louskáčka:

Věra Sudková, členka baletu plzeňského Divadla J. K. Tyla v letech 1952 až 1977

„Brněnský choreograf Jiří Kyselák vytvořil rozhodně velmi dobrou inscenaci. Výkony tanečníků musím jednoznačně ocenit, soubor je po technické stránce výborný a jeho úroveň se v posledních letech nesporně zvýšila. Mírně jsem zklamaná z výpravy, která se mi zdála k tomuto velkému klasickému titulu až příliš strohá a v druhém jednání trochu neurčitá. Celkově však má nový Louskáček všechny předpoklady na diváky zapůsobit podobně jako dvě předchozí plzeňská nastudování choreografů Jiřího Němečka a Gustava Voborníka, i když každá inscenace je úplně jiná. Ve dvou minulých jsem tančila kromě Mášenky snad všechny ženské role, a když srovnávám, zdá se mi, že my vkládali do výrazu možná víc srdce a míň akademické přesnosti. V tom pohledu bude ale velký kus nostalgie. Hlavně jsem zvědavá, jak nového Louskáčka přijmou děti, které jsou v mnohém jiné než dřívější generace. Doufám, že v něm krásu a poetiku dokážou objevit.“

Převzato v plném znění z:

DVOŘÁK, Petr. Balet nadělil štědrovečerní radost. *Plzeňský deník*. 2004, roč. 13, č. 271 (22. 11. 2004), str. 11.

Přehled počtu repríz baletního souboru v letech 2000 – 2005

TITUL	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Celkem
Čertoviny	4	2	4	3		13
Dáma s kaméliemi	12	10	19	1		42
Don Quijote	5					5
Edith – vrabčák z předměstí	33	14	12	17	13	89
Giselle		2				2
Jak se dívat na tanec	5	2				7
Labutí jezero			24	13	4	41
Macbeth					11	11
Malý pan Fridemann - Psycho				9	15	24
Louskáček					19	19
Marná opatrnost		17	3			20
Někdo to rád horké				22	8	30
Šmokoviny			7	11		18
Time of Pain		21	5	5		31

7 BALETNÍ SOUBOR V LETECH 2005 – 2010

Od roku 2005 se do velké míry podobá plzeňská baletní scéna té současné. Uměleckým šéfem souboru je od roku 2003 Jiří Pokorný, který v této funkci pokračoval následujících pět divadelních sezón a šéfem je i v roce 2013. Svědčí tomu zřejmě fakt, že se na tuto funkci velmi hodí a je dostatečně kreativní a jeho soubor pravidelně dosahuje úspěchů. Baletními mistry se stal Jan Kadlec a Zuzana Pokorná. **Korepeditorem**³¹ byl Petr Šmaus. Ve funkci tajemníka souboru nadále zůstal Miroslav Hradil. Baletní soubor měl v průběhu let 2005 – 2010 **šest sólistů**: Jarmila Dycková (od 1. 1. 2010), Petr Hos, Miroslav Hradil, Zuzana Hradilová, Richard Ševčík (od 1. 1. 2010), Martin Šinták (od 1. 1. 2009). Soubor se skládal z mnoha členů např. Petra Brettschneidera, Martinu Diblíkovou, Karolínu Hlaváčovou, Aleše Lindovského, Milana Maláče, Michaely Musilová a dalších. Samozřejmě zde působili původní sólisté a členové souboru z předchozích sezón jako např. Viktor Gutov, Ivona Jeličová, Olena Papka, Daniel Rybickij a další, kteří v průběhu let 2005 – 2010 odešli z plzeňského divadla a další.

7.1 Premiéry v sezoně 2005/2006

19. listopadu 2005 byla v Divadle Josefa Kajetána Tyla v Plzni odehrána světová premiéra baletu Prométheus. Balet byl nastudován na hudbu Igora Stravinského a Rastislava Dubovského. Na choreografii a režii pracoval Igor Holováš. Libreto vytvořil **Nikita Slovák**. Do baletní inscenace Prométheus byli obsazeni Petr Hos, který ztvárnil hlavní mužskou roli – Prométhea a Alena Pešková zde vystoupila jako Antheia.

Rok 2006 přinesl nadšencům plzeňského baletního souboru nastudování titulu **Radúz a Mahulena**. Jako libreto posloužila stejnojmenná divadelní hra **Julia Zeyera**. Balet doprovázela hudba vynikajícího českého hudebního skladatele Josefa Suka. Na choreografii a režii pracoval Jiří Horák. V hlavní mužské roli Radúze vystoupil úspěšný sólista a tajemník souboru Miroslav Hradil. Do role Mahuleny byla obsazena Lenka Hrabovská spolu s Ivonou Jeličovou, která si díky této roli připsala další významné ocenění, byla nominována na Cenu Thálie pro rok 2006. Do dalších rolí byl např. obsazen baletní mistr Jan Kadlec, který vystoupil v roli Stojmíra a Martina Drbušková vystoupila v roli Runy.

³¹ Korepeditoř – hudebník studující se zpěváky nebo tanečnickými jejich role.

Přílohy ke kapitole 7.1 Premiéry v roce 2005/2006

Obrázek č. 3 Radúz (Martin Hradil) a Mahulena (Lenka Hrabovská), převzato z:
<http://programy.sms.cz/kultura/plzen/komorni-divadlo/raduz-a-mahulena-7/fotogalerie?uniqid=226c98641ecfd34632e436bcf70dea21> (7. 4. 2013)

7.2 Premiéry v sezoně 2006/2007

V letech 2006/2007 se plzeňský balet **inspiroval knihami Jiřího Trnky – Zahrada** a velkého norského dramatika **Henrika Ibsena – Peer Gynt**. Nejednalo se tedy o klasické baletní inscenace, o to více byl divák zvědavý, jak se tohoto úkolu zhostí baletní soubor. První baletní premiéra této sezóny se uskutečnila 25. listopadu 2006 ve Velkém divadle a toto uvedení v Divadle J. K. Tyla přineslo světovou premiéru baletu Zahrada. Balet byl nastudován na hudbu Zbyňka Matějů. Jako libreto, jak již bylo zmíněno, byla použita stejnojmenná kniha Jiřího Trnky Zahrada, kterou aplikoval Jiří Středa pro aktuální baletní inscenaci. Jiří Středa na tomto baletu ztvárnil i režii. Choreografii připravila Alena Pešková, která je stálým hostem plzeňského baletního souboru. Balet Zahrada je **příkladem modernějšího pojetí baletu**, což bylo zřejmé již z velmi kreativních kostýmů plných výrazných barev, které mohly u diváka navodit uvolněnou atmosféru. Vystoupili zde např. Petr Hos, Marek Kašparovský, Pavel Tručka, Lenka Hrabovská a Martina Drbušková.

Druhou sezónní událostí byl balet Peer Gynt, který měl premiéru 25. března 2007 v Komorním divadle. Peer Gynt s hudbou Edvarda Hagerupa Griega byl volně zpracován podle dramatu Henrika Ibsena. Choreografické a režijní pojetí Jiřího Kyseláka a výtvarné ztvárnění scény Josefa Jelínka dávají příležitost celému souboru baletu DJKT zobrazit peripetie onoho putování za vysněným světem po cestě, která nectí mravní principy a jejíž konec je v pokoře u prahu milující osoby. Balet prodchnutý emocemi nabízí divákovi nejen pestrou paletu skvělých tanečních výkonů, ale s doznívající **Solvejžinou písní** možná i myšlenku, že příběh Peera Gynta přesahuje až do současnosti.³²

Hlavní mužskou roli Peer Gynt zatančil Miroslav Hradil, který v této roli alternoval spolu s Danielem Rybicki a Petrem Hosem. Do ženských rolí Salašnic byly obsazeny Petra Parvaničová, Nikola Pazourová a Sandra Schonwetter. Velká osobnost plzeňského baletního souboru **Ivona Jeličová** v baletu Peer Gynt vystoupila jako Dcera krále trollů a v roli Solveig. V roli Solveig dále vystoupila Zuzana Hradilová. Krále trollů zde ztvárnil Viktor Gutov a Marek Kašparovský.

³² Taneční portál. *Plzeň: Peer Gynt* [online]. 2007 [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://www.balet.estranky.cz/clanky/premiery/plzen-peer-gynt.html>

Příloha ke kapitole 7.2 Premiéry v sezoně 2006/2007

Obrázek č. 4 Zuzana Hradilová (Solveig) a Miroslav Hradil (Peer Gynt) v baletu Peer

Gynt převzato z:

<http://balet2.blog.cz/1001/zuzana-hradilova> (7. 4. 2013)

7.3 Premiéry v sezoně 2007/2008

Divadelní sezona v letech 2007/2008 přinesla nastudování oblíbeného francouzského baletu z druhé poloviny 19. století **Coppélia**. Na druhou sezónní premiéru byl vybrán historický balet Čachtická paní, který byl nastudován jako **taneční muzikál** a tím představoval světovou premiéru tohoto titulu.

Balet Coppélia patří ke stálým baletním jevištím po celém světě, samozřejmě se těší obliby i českých divadel. Jedná se o balet skládající se ze dvou jednání a třech obrazech, divák se však může setkat s nejrůznějšími adaptacemi, kdy se vypouští poslední obraz, který představuje pouze **divertissement**.³³ Hudba k baletu pochází od Léa Delibese. Libreto bylo vytvořeno podle povídky E. T. A. Hoffmanna Charlesem Nuitterem a Arturem Saint-Léonem. Světovou premiéru měl balet Coppélia v roce 1870 v pařížské Opeře.

Plzeňská premiéra Coppélie se uskutečnila 13. října 2007 ve Velkém divadle. Balet byl nastudován podle původního libreta **Charlese Nuittera a Artura Saint-Léona**, které poupravil umělecký šéf souboru Jiří Pokorný, dále pro tento balet ztvárnil choreografii a režii.

Do hlavní ženské role Svanildy byly obsazeny Lenka Hrabovská, Zuzana Hradilová, Ivona Jeličová, Jarmila Dycková. Role Coppélie patřila Jarmile Dyckové, Karolíně Hlaváčové, Nikole Pazourové a Zuzaně Hradilové. Petr Brettschneider, Jan Kadlec, Jiří Žalud zde ztvárnili roli Coppélia. Richard Ševčík, Marek Kašparovský a Milan Maláč vystoupili jako členové Gardy. Richard Ševčík zde vystoupil také jako Švec a za tuto roli se dostal do širší nominace **Ceny Thálie za rok 2007**.

Rok 2008 se pro plzeňský baletní soubor nesl v duchu historie, byla totiž nastudována inscenace Čachtická paní, která měla premiéru 15. března 2008 v Komorním divadle. Čachtická paní je další z titulů, kdy se nejedná o klasické baletní provedení, jedná se totiž o taneční muzikál připravený volně na motivy románu J. Nižnánského. Jako v řadě minulých **tanečních muzikálech** v Divadle J. K. Tyla hudbu vytvořil Petr Malásek, autorem textů písně je Václav Kopta. Oba umělci sklidili za svoji práci v plzeňském divadle již několikrát úspěch. Na tomto tanečním muzikále se podílel i velmi uznávaný hudební pedagog a hlasový poradce Eduard Klezla. Do titulní ženské role Alžběty

³³ Divertissement (zábava) – krátké zábavné vystoupení, většinou taneční.

Báthoryové byla obsazena Hana Seidlová spolu s Radkou Fišarovou, která ztvárnila zpívající postavu titulní role. Mužskou roli sluhy Ficka ztvárnil známý český herec a tanečník **Jan Révai v alternaci se Zbyňkem Frickem**. Petr Hos a Martin Šinták zatančili roli Jana Kaliny. Dále zde tančily např. Jarmila Dycková a Zuzana Hradilová v roli Maryši Šútovske a další členové souboru.

Příloha ke kapitole 7.3 Premiéry v sezoně 2007/2008

„Coppélia ani chvílku nenudí“

Plzeň – Příjemný dárek ke 105. narozeninám budovy Velkého divadla si dalo Divadlo J. K. Tyla. V sobotu večer tleskalo hlediště novince baletního souboru, romantickému příběhu o lásce a mechanických hračkách, baletu Coppélia. Choreograf a režisér Jiří Pokorný vytvořil původní choreografii, která spíše než klasickým baletem je pohádkou beze slov. Divák nemusí studovat před začátkem děj příběhu – z gest, výrazu tváří a z pohybů pochopí, co který postava prožívá, nač myslí, co říká a proč dělá to či ono. Zejména děti budou nové Coppélii rozumět určitě bez problémů. Je vidět, že Jiří Pokorný je nejen výborný tanečník a choreograf, ale i otec tří dětí.

V roli podivínského konstruktéra hraček Coppélia se v sobotu představil Jan Kadlec. Jeho Coppélius je zlý morous se vším všudy. Podobně spíše hereckou příležitostí je i role hostinského. I tady jde především o výraz tváře, pohled, pohyb, zkrátka o herectví. Petr Breittschneider dokázal, že tahle parketa mu není cizí.

Nesnadné úlohy loutek, které se pohybují trhavě a co chvíli musejí strnout i v nepřírozené pozici, si na předpremiéře zatančili Karolina Hlaváčová (coppélie), Viktor Gutov (Rytíř), Věra Kvarčáková (Španělka) a Misaki Mochizuki (Čiňanka). Zatímco ženské role jsou hlavně reprezentkami křehkosti a krásy, Rytíř má poslání i pobavit, což se mu také daří.

Nejtěžší choreografii předepsal Jiří Pokorný představitelům hlavních rolí Svanildy a Franze. V soboru je tančily jedničky plzeňského baletu Ivona Jeličová a Miroslav Hradil. Jestliže první dvě dějství příběhu snad ničemu podobnému nenasvědčují, pro finále jim Jiří Pokorný připravil sóla velmi obtížná. Jde o jakousi vložku klasického baletu, která sklízí oprávněné ovace publika.

V baletu dostali příležitost i malí tanečníci z baletní školy při DJKT, což je příjemným oživením představení. Divák si může vybrat, zda bude sledovat dění vepředu nebo vzadu, zda se zaměří na hlavní linii nebo a drobné detaily kolem. I proto se dá jít na představení několikrát: pořád bude co objevovat a obdivovat. Výtvarník Josef Jelínek dal inscenaci pohádkovou tvář, tanečnický oblékl do barevně přitažlivých kostýmů, které zcela ladí s efektivně provedenými kulisami.

Děj plyne svižně, divák se ani chvilku nenudí. Jedno slabé místo však Coppélia má: inscenátoři se rozhodli neoddělit druhé dějství od třetího přestávkou. Opona spadne, orchestr utichne, v sále je průměří a divák je nucen čekat poměrně dlouhou chvíli, než bude scéna přestavěna. Možná stálo za to dopřát v tomto místě sólo orchestru.

Zkrácená podoba recenze převzata z:

ČEKANOVÁ, Markéta. Coppélia ani chvilku nenudí. *Mladá fronta Dnes*. 2007, roč. 18, č. 234 (8. 10. 2007), Kraj Plzeňský Dnes, str. 5.

Obrázek č. 5 Ivona Jeličová (Svanilda) a Miroslav Hradil (Franz) v baletu Coppélia,
převzato z:

<http://www.tanecniaktuality.cz/en/pilsens-j-k-tyl-theatre-ballet-will-be-guest-to-national-theatre-in-prague/> (7. 4. 2013)

7.4 Premiéry v sezoně 2008/2009

V následující sezoně byl plzeňský baletní soubor inspirován tituly klasické literatury a to legendou o Faustovi, která byla nesčetněkrát předlohou pro nejrůznější divadelní a filmová zpracování, a **dramatickou divadelní tragédií Maryša**.

16. listopadu 2008 se konala česká premiéra baletu Faust s hudbou **Charlese Gounoda**. Umělecký šéf baletního souboru Jiří Pokorný použil pro svou verzi baletu libreto podle operního libreta od Julese Barbiera a Michela Carrého, dále provedl choreografii a režii. O hudební úpravu se postaral Petr Kofroň. Do titulní role byl obsazen Martin Šintákv alternaci s Miroslavem Hradilem a v hlavní ženské roli Markéty se střídaly Lenka Hrabovská, Zuzana Hradilová a Nikola Pažoutová. Milan Maláč ztvárnil nadpřirozenou roli Mefistotela a nositelka **několika nominací Ceny Thálie** Ivona Jeličová roli Mefistotely. Ve Faustovi vystoupili i žáci baletní školy při Divadle J. K. Tyla.

Druhá premiéra v této sezoně se uskutečnila 14. března 2009 v Komorním divadle uvedením tanečního dramatu Maryša, která představovala dokonce **světovou premiéru tohoto titulu**. Taneční drama Maryša byla nastudována na hudbu českého skladatele Petra Wajsara a volně podle předlohy stejnojmenné **divadelní tragédie bratří Mrštíků**. Nastudováním tohoto moderního pojetí Maryši se ujala tanečnice a choreografka Alena Pešková, která již pro plzeňské divadlo vytvořila choreografii baletu Zahrada a za titulní roli v baletu Dáma s kaméliemi, uváděného v divadle J. K. Tyla v roce 2003, byla zařazena do širší nominace na Cenu Thálie pro rok 2003. Na inovující podobě Maryši pracoval i ředitel divadla Jan Burian, který se zde zabýval odbornou spoluprací. V roli Francka vystoupili: Marek Kašparovský, Milan Maláč a Martin Šinták. Miroslav Hradil a Martin Šinták byli obsazeni do role Vávry. Jarmila Dycková spolu s Ivonou Jeličovou vystoupily v titulní roli Maryši.

Příloha ke kapitole 7.4 Premiéry v sezoně 2008/2009

Obrázek č. 6 Marek Kašparovský (Francek) a Ivona Jeličová (Maryša) v baletu Maryša,
převzato z:

<http://operaplus.cz/nekdejsi-hvezda-baletu-nd-jiri-pokorny-sedm-let-v-plzni/> (8. 4. 2013)

7.5 Premiéry v sezoně 2009/2010

V poslední sezoně pětiletého divadelního cyklu 2005 – 2010, kterou se ve své bakalářské práci zabývám, přinesl plzeňský balet divákům opět dvě úžasné baletní inscenace. První z nich je nádherný romantický balet **Šípková Růženka** od Petra Iljiče Čajkovského. Jako druhá baletní inscenace byla pro tuto sezónu nastudována **Kráska a zvíře** s hudbou Michala Pavlíčka, která zde měla světovou premiéru. Název **Kráska a zvíře** není ve světě filmu neznámým, existuje velká řada adaptací této strašidelné, ale i romantické pohádky. Převedení do baletní podoby se zhostil umělecký šéf souboru Jiří Pokorný, který vytvořil libreto a dále choreografii a režii. Do titulních rolí byli obsazeni: **Martin Šinták jako Zvíře a Nikola Pazourová jako Kráska**. Další důležitou roli zatančil Petr Brettschneider a to jako Otec. Jarmila Dycková a Petr Klabusay zde vystoupili jako Hyeny.

7.6 Šípková Růženka

Každý baletní nadšenec si se jménem Petra Iljiče Čajkovského představí obrovský kulturní zážitek, který je nezapomenutelný. Po delší době proto vsadil umělecký šéf baletního souboru Jiří Pokorný na klasiku a zvolil balet **Šípková Růženka**. Tento balet byl původně tvořen třemi jednáními, čtyřmi obrazy a prologem na nezaměnitelnou hudbu P. I. Čajkovského. Libreto vytvořili Marius Petipa a Ivan Alexandrovič Vsevoložskij, Marius Petipa je také autorem jedinečné choreografie.

Dnes je **Šípková Růženka** uváděna jako prestižní součást repertoáru velkých scén na celém světě a doznává i různých úprav, avšak zpravidla s velkým respektem vůči choreografii **Mariuse Petipy**. Jde především o vypuštění některých tanců, neboť samotný hudební part obnáší kolem tří hodin hudby.³⁴ V Plzni byl tento balet uveden v roce 1963 v režii a choreografii Věry Untermullerové a pak v roce 1991 manželi Halászovými.³⁵ V této sezoně měl premiéru 21. listopadu 2009 ve Velkém divadle. Plzeňskou podobu **Šípkové Růženky** nastudoval Jiří Horák, který v baletu sestavil choreografii a režii. Baletní mistři Zuzana Pokorná a Jan Kadlec se zde angažovali jako asistenti choreografa.

³⁴ Divadelní program **Šípková Růženka** – Petr Iljič Čajkovskij, vydalo Divadlo J. K. Tyla v Plzni, NAVA TISK: 2009, str. 3.

³⁵ Tamtéž, str. 3.

Do hlavní titulní role Růženky byly obsazeny Jarmila Dycková, Monika Jeličová a Monika Mašterová. Hlavní mužská role Prince byla obsazena tajemníkem souboru **Miroslavem Hradilem, Michalem Krčmářem j.h. a Martinem Činžákem**. Vedlejší ženské role jako Šeříková víla lásky patřily Martině Diblíkové a Michaelae Musilové a zlá víla Carabosse Haně Čakarmišové, Martině Drbuškové a Michaelae Musilové. Baletní mistr Zuzana Pokorná zde mimo asistence choreografie ztvárnila i roli Královny. V roli Krále se představil stálý člen souboru **Petr Breittschneider**. Šípková Růženka obsahuje velké množství postav, které nelze všechny zmínit. Zmíním již pouze ty nejvýraznější, a to role Pletařek kde vystoupily Karolina Hlaváčová, Kateřina Štruncová, Petra Tolašová, Martina Diblíková, Drahomíra Lojdová, Hana Čakarmišová, Michaela Musilová a dále Víly, které ztvárnily Martina Drbušková, Nikola Pazourová, Misaki Mochizuki, Lenka Trnková, Monika Mašterová, Eri Taguchi, Nela Mrázová a další. V mužských rolích vystoupili Petr Laštovka, Richard Ševčík, Petr Hos, Pavel Tručka, Aleš Lindovský jako Suita Carabosse a dále např. Miroslav Hradil, Milan Maláč, Jiří Csevár jako Kavalíři.

Přehled odehraných baletních titulů v DJKT v letech 2005 – 2010

Balet	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	Celkem	Premiéra	Derniéra
Balet Gala			1		3	4	1.1.2008	
Coppélia			22	9	7	38	6.10.2007	
Čachtická			13	15	6	34	15.3.2008	
paní Edith-vrabčák	11	15	13	10	7	56	27.5. 2000	
z předměstí								
Faust				18	2	20	16.11.2008	13.10.2009
Kráska a zvíře					11	11	13.3. 2010	
Labutí jezero	7	9	6	6	4	32	16.11.2002	21.05.2010
Louskáček	11	6	5	3	4	29	20.11.2004	
Macbeth	10	2				12	19.3.2005	01.12.2006
Maryša				15	16	31	14.3.2009	20.06.2010
Někdo to rád horké	1					1	15.11.2003	20.10.2005
Peer Gynt		13	10			23	17.3.2007	22.6.2008
Prométheus	21	1				22	19.11.2005	24.9.2006
Radúz a Mahulena	13	11				24	25.3.2006	12.4.2007
Šípková Růženka					21	21	21.11.2009	
Zahrada		21	7			28	25.11.2006	31.5.2008
16 titulů	74	78	77	76	81	386		

Příloha ke kapitole 7.5 Premiéry v sezóně 2009/2010

Obrázek č. 7 Miroslav Hradil (Princ) a Ivona Jeličová (Růženka) v baletu Šípková Růženka, převzato z:

<http://operaplus.cz/sipkova-ruzenka-v-plzni-v-nove-choreografii/> (8. 4. 2013)

Obrázek č. 8 Martina Drbušková (Carabosse), Ondřej Hajný, Petr Klabusay, Pavel Tručka a Petr Laštovka (Suita Carabosse), převzato z:

<http://operaplus.cz/sipkova-ruzenka-v-plzni-v-nove-choreografii/> (8. 4. 2013)

8 SOUČASNÁ BALETNÍ SCÉNA

V posledních sedmi letech pokračuje Jiří Pokorný ve vedení baletního souboru a snaží se vnášet do repertoáru nejen klasická díla, ale také původní inscenace. V oblasti klasického baletu byla v minulém pětiletí uváděna souběžně celá baletní trilogie P. I. Čajkovského (Labutí jezero, Louskáček, Šípková Růženka), což je i mezi velkými soubory výjimečné a svědčí to rovněž o dobré pedagogické výchově souboru **v kánonu klasického baletu**. Labutí jezero a Louskáček byly uváděny i mimo domovskou scénu. Repertoár byl v roce 2007 doplněn o Coppélii, jejíž tři reprízy v pražském Národním divadle na jaře 2011 byly vřele přijaty publikem i zájmem v médiích.³⁶

Vyspělost souboru v oblasti klasického baletu dále dokazuje nastudování baletu **Raymonda** s hudbou **Alexandra Konstantinoviče Glazunova** v sezoně 2011/2012, který je typický pro velké divadelní scény. Nastudování Raymondy v klasické baletní formě vyžaduje především citlivé porozumění hudební partituru, vybízející k využití široké škály dynamiky a temperamentu ke stylizaci pohybového kontrastu mezi evropským a saracénským prostředím, a je proto náročná pro taneční interpretaci.³⁷ Tato charakteristika Raymondy dokazuje vysokou kvalitu plzeňského baletního souboru, který v současnosti můžeme zařadit mezi nejlepší baletní scény v České republice. Plzeňský baletní soubor se pyšní i zahraniční tanečnicí, **francouzská baletka Coulombe Hays** je členkou souboru od roku 2011. Hned po svém příchodu přesvědčila o svých kvalitách získáním titulní role v baletu Raymonda.

8.1 Premiéry v sezoně 2010/2011

Během sezony 2010/2011 představil plzeňský baletní soubor opět dva zajímavé tituly a to historický dramatický balet Zvoník u Matky Boží v Paříži a novodobější balet z dvacátého století Cabaret Ragtime – varieté iluzí.

20. listopadu 2010 se ve Velkém divadle uskutečnila premiéra baletu **Zvoník u Matky Boží v Paříži**. Dramatický balet o fyzicky handicapovaném zvoníkovi Quasimodovi z chrámu Notre Dame se opírá o slavný román Victora Huga. Celkové

³⁶ <http://www.divadelni-noviny.cz/plzensky-balet-2006%E2%80%932011>

³⁷ Divadelní program Raymonda, vydalo Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Plzeň:2011, str.

vyznění této historické fresky umocňuje hudba Maurice Jarrého.³⁸ Choreograf a režisér Libor Vaculík použil do svého libreta mimo reálných postav i smyšlené.

Do hlavní mužské role byli obsazeni Richard Ševčík, Aleš Lindovský a Pavel Tručka. Ženskou hlavní roli Esmeraldy získaly Jarmila Dycková, Zuzana Hradilová a Zuzana Pokorná. Do dalších důležitých mužských rolí byli obsazeni Petr Hos a Milan Maláč do role Frolla a Miroslav Hradil, Martin Šinták do role Phoebua. Tento slavný francouzský román Victora Huga v baletní transformaci získal uznání i na plzeňské divadelní scéně. Za excelentní výkony obou hlavních postav získali Zuzana Pokorná a Richard Ševčík **přímou nominaci na Cenu Thálie 2010**, viz Příloha 7.1 Premiéry v sezoně 2010/2011, recenze „Zvoník od Matky boží v Divadle J. K. Tyla vynesl dvě nominace na Cenu Thálie“.

Druhá baletní premiéra této sezony proběhla 19. března 2011 v Komorním divadle a to uvedením titulu **Cabaret Ragtime** – varieté iluzí. Tento balet byl nastudován pod vedením německého choreografa Bronislava Roznose, který tento balet již dvakrát ztvárnil ve svém působení v německých baletních souborech. Roznosovo choreografické umění poznal jak plzeňský balet, tak jeho publikum už jednou – v roce 2001. Tehdy v Plzni připravil jiný svůj autorský titul, velmi emotivní a originální – Time of Pain čili Čas bolesti.³⁹

Balet byl nastudován na hudební koláž z tvorby S. Joplina, R. Wainwrighta, Ondřeje Havelky, G. Santaolalla, Y. Tiersena a.j. Obsahem baletu je zachycení jednoho varietního souboru, který zachycuje reálný svět tanečnicků, celý děj je doprovázen celou řadou iluzí.

Do role šéfa souboru byl obsazen Petr Brettschneider spolu se šéfem baletního souboru Jiřím Pokorným. Roli Divy ztvárnila **Jarmila Dycková spolu s Michaelou Musilovou**. Dále zde účinkují všichni členové baletního souboru v rolích tanečnicků.

³⁸ *Divadlo J. K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J.K. Tyl Theater in Pilsen*, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2010, str. 37.

³⁹ DVOŘÁK, Petr. Bronislav Roznos přivezl balet ze Zwickau a Rostocku. *Plzeňský deník* [online]. 2011 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: http://plzensky.denik.cz/kultura_region/bronislav-roznos-privezl-balet-ze-zwickau-a-rostoc.html

Příloha ke kapitole 8.1 Premiéry v sezoně 2010/2011

„Zvoník od Matky boží v Divadle J. K. Tyla vynesl dvě nominace na Cenu Thálie“

Plzeň – Do temného pařížského příběhu zve Divadlo J. K. Tyla baletem Zvoník od Matky boží. Titulní postavy vytvořili postavy krásné Esmeraldy a zvoníka Quasimoda – Zuzana Pokorná a Richard Ševčík. Oba byli za své role nominováni na Cenu Thálie. V baletu Zvoník od Matky boží můžeme být svědky dramatu na námět spisovatele a básníka romantismu Victora Huga, ale současná plzeňská inscenace využívá hudbu francouzského skladatele 20. století Maurice Jarra.

Tanečního nastudování se ujal nesmírně originální Libor Vaculík, který – jak je u něj zvykem – vytvořil libreto, choreografii i režii. Jeho moderní volný taneční jazyk, jenž ale vždy vychází z klasiky, harmonizuje i svými novotvary s hudbou a motivy libreta. Velmi invenční je například vracející se postavení rukou tanečnicků do geometrického symbolu kříže. Choreograf vysvětlil: „ Je to můj třetí návrat ke Zvoníkovi. Choreografii jsem dělal již pro inscenace v Brně a Bratislavě. Je užitečné se na tutéž látku podívat i později. U dokončené práce vždy vzniká pocit, že jde o to nejlepší, a až s odstupem dochází k jinému pohledu. Určující je pro mne vždy hudba. Dost věcí jsem nyní tvůrčím procesem změnil v choreografii i libretu. Příběh jsem chtěl odhistorizovat sám a mám rád, když je zlo potrestáno.“

Jelikož osobnosti souboru by měly být pro repertoár určující, choreograf spolu se šéfem baletu Jiřím Pokorným titul zvolili především pro vynikajícího tanečníka Richarda Ševčíka. Ten v dokonalé masce tělesně postiženého Quasimoda dosahuje maxima tanečního výkonu i charakteristického hereckého projevu. Alternují jej Aleš Lindovský a Pavel Trůčka.

Velký návrat na scénu slaví v roli Esmeraldy mistryně baletu a dřívější sólová tanečnice Národního divadla Zuzana Pokorná. Kromě hravé radosti dokáže dramaticky věrně vyjadřovat pocity zoufalství a hrůzy. V roli se střídá s Jarmilou Dyckovou a Zuzanou Hradilovou.

Svoji roli výtečně zvládají i časté sbory a všechny sólové party mají ještě alternace. Jednoduchá, variabilní, romantická i symbolická scéna Martina Černého funkčně využívá dvou horizontů a tím ponechává tanečnickům dostatek prostoru. Tajmnost chrámové

atmosféry podtrhuje cílená hra světél a kouřová clona. Kostýmy Romana Šolce tentokrát nehýří nádherou, ale ve své nevšední podobě plně souzní s imaginací choreografa.

Libor Vaculík na závěr dodává: “ Představení splňuje atraktivitu. Je v něm láska, dobrou, jsou v něm i vraždy, a proto si zajisté najde svého diváka. “

Zkrácená podoba recenze převzata z:

BRŮHOVÁ, Bedřiška. Zvoník od Matky boží v Divadle J. K. Tyla vynesl dvě nominace na Cenu Thálie, Plzeňský deník, 2011, roč. 20, č. 68 (22. 3. 2011), str. 11.

8.2 Premiéry v sezoně 2011/2012

Divadelní sezona 2011/2012 je poslední sezonou v mé bakalářské práci. V této sezoně byly opět nastudovány dvě baletní inscenace a to **klasický balet Raymonda a balet plný nadpřirozených bytostí – Sen noci svatojánské**.

Balet Raymonda s hudbou Alexandra Konstantinoviče Glazunova měl premiéru 19. listopadu 2011 ve Velkém divadle. Tento balet vycházející z francouzské středověké legendy o rytířské cti a věrnosti je tvořen třemi jednáními a čtyřmi obrazy. **Lydia Pašková** a Marius Petipa jsou autory libreta. Marius Petipa je nejen autorem libreta, ale také autorem choreografie, kterou vytvořil již jako osmdesátiletý. Původní choreografie se z velké části používá i v novodobých nastudováních baletu, což svědčí o nadčasovosti taneční koncepce. V současné době dochází ke zkracování libreta z původních třech jednání na dvě, a to kvůli dosažení většího dramatického spádu. Světová premiéra Raymondy se uskutečnila **19. ledna 1898** v Mariinském divadle v Petrohradě.

Plzeňské nastudování Raymondy proběhlo pod vedením ruské bývalé primabaleríny **Yeleny Pankové**, která za svoji dosavadní kariéru tančila všechny stěžejní role ve velkých klasických baletech jako např. Giselle, Spící krasavice, Korzár a další. Rovněž pracovala jako choreografka na nejrůznějších světových baletních scénách. Její provedení choreografie a režie se neslo ve stopách legendárního M. Petity.

Titulní ženské role získali: Martina Diblíková, Jarmila Dycková, Kristýna Piechaczková, Monika Mašterová a nová členka souboru Francouzka Colombe Hays. Do hlavní mužské role Jeana de Brienne byli obsazeni: Miroslav Hradil a Martin Šinták. Roli Abdérachmana zatančili: Petr Hos, Petr Klabusay, Richard Ševčík a Martin Šinták. Další ženské role zatančily Colombe Hays a Monika Mašterová jako Henriette. Přestože tento balet nemá samo o sobě tolik dramatického obsahu, vystupuje zde velké množství postav. Nelze zmiňovat všechny, ale domnívám se, že stojí za povšimnutí vystoupení Baletní školy DJKT v Saracénském tanci, které bylo pro svoji působivost přijato s velkým ohlasem.

Balet Sen noci svatojánské měl premiéru 10. března 2012 v Komorním divadle. Sen noci svatojánské je původně jedna ze slavných Shakespearových komedií, tento pohádkový příběh inspiroval baletní libretisty a choreografii a byl přetransformován na balení podobu zejména díky geniálně zkomponované scénické hudbě **Mendelssohna-Bartholdyho**. Balet se skládá z prologu a dvou jednání. Současná inscenace choreografa

Richarda Ševčíka využívá rejstřík klasické a neoklasické baletní formy a snaží se o harmonický soulad tance, scénografie a jevištní techniky s hudební předlohou Mendelssohna – Bartholdyho. Navazuje na linii transkripce dramatických děl do baletní formy, která umělecky oslovuje širší publikum než pouze milovníky baletu.⁴⁰ Richard Ševčík je od roku 2005 členem baletního souboru DJKT, který během své kariéry již dosáhl mnoha úspěchů na mezinárodních baletních soutěžích a angažoval se také v choreografické soutěži. Dosud nejvyšším oceněním jeho sólové kariéry byla užší nominace na Cenu Thálie v r. 2010 za roli Quasimoda v baletu Zvoník od Matky Boží. Úspěšně hostoval i ve Slovenském národním divadle v Bratislavě.⁴¹

Obsazení baletu je následující: hlavní mužskou nadpřirozenou roli **Puka** ztvárnil Aleš Lindovský spolu s choreografem a režisérem baletu Richardem Ševčíkem, další mužská role **Demetria** přísluší Miroslavu Hradilovi a Pavlovi Tručkovi, roli **Lysandra** tančí Milan Maláč a Martin Šinták. Hlavní ženské role Hermie a Heleny získaly: Martina Drbušková, Nela Mrázová a Kateřina Štruncová role Hermie a Colombe Hays, Zuzana Hradilová a Monika Mašterová role Heleny. Další nadpřirozenou roli Oberona ztvárňují Petr Hos a Milan Maláč roli Hypolity tančí Hana Čakarmišová, Jarmila Dycková a Kristýna Piechaczková. Baletní inscenaci Sen noci svatojánské plnou kouzel a jiných nadpřirozených efektů je v současné baletní sezoně 2012/2013 stále na repertoáru baletního souboru.

Richard Ševčík vytvořil barvitou inscenaci odzbrojující svou bezprostředností a vřelostí. Jedinečně zachycující atmosféru na pomezí reality a snu. Svým kolegům přinesl krásné role a divákům nevšední rodinné představení, které je únikem z šedi všednodennosti. Plzeňský balet ve Snu noci svatojánské potvrdil nejen své vysoké profesionální kvality, ale jasně ukázal i **obrovský tvůrčí potenciál**.⁴²

Trojice sólistů Miroslav Hradil, Martin Šinták a Richard Ševčík patří mezi nejlepší mužské tanečníky plzeňského baletního souboru v současnosti a jejich talent můžeme sledovat v každé nové inscenaci, kam jsou obsazováni do hlavních či větších rolí.

Za zmínku určitě současného baletu v Plzni stojí i baletní školy při DJKT, která existuje od roku 1990 a jejími členy jsou žáci ve věku 4 – 20 let, jejich počet čítá kolem

⁴⁰ Divadelní program Sen noci svatojánské, vydalo Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Plzeň: 2011, str. 2.

⁴¹ Tamtéž, str. 11.

⁴² ŠPALKOVÁ, Gabriela. Balet Sen noci svatojánské okouzlí celou rodinu. [online]. 2012 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: http://plzen.idnes.cz/recenze-balet-sen-noci-svatojanske-okouzli-celou-rodinu-pkd-/plzen-prilohy.aspx?c=A120317_1750249_plzen-prilohy_lpo.

200 set. Ve vedení školy stojí sólistka baletu Zuzana Hradilová a mezi další lektory patří řada členů baletního souboru DJKT, což dokazuje kvalitu školy, která je demonstrována i v řadě baletních inscenací uváděných přímo v Divadle Josefa Kajetána Tyla, které jsou díky vystoupení **baletní školy** příjemně oživené.

Příloha ke kapitole 8.2 Premiéry v sezoně 2011/2012

Obrázek č. 9 Martin Šinták (Abdérachman) a Jarmila Dycková (Raymonda) v baletu
Raymonda, převzato z:

<http://operaplus.cz/plzen-raymonda-krehka-vasniva-dojemna-strhujici/> (18. 4. 13)

Obrázek č. 10 Zuzana Hradilová, Jarmila Dycková (Raymonda) a Colombe Hays v baletu
Raymonda, převzato z:

<http://operaplus.cz/plzen-raymonda-krehka-vasniva-dojemna-strhujici/> (18. 4. 13)

Obrázek č. 11 Aleš Lindovský v roli Puka, v povzdálí řemeslníci v baletu

Sen noci svatojánské, převzato z:

http://plzen.idnes.cz/recenze-balet-sen-noci-svatojanske-okouzli-celou-rodinu-pkd-/plzen-prilohy.aspx?c=A120317_1750249_plzen-prilohy_lpo (30. 6. 2013)

Obrázek č. 12 Michaela Musilová jako Titanie a Petr Hos jako Oberou v baletu

Sen noci svatojánské, převzato z:

<http://www.studentpoint.cz/53-divadlo/7321-pohadkovy-balet-na-prknech-plzenskeho-divadla/#.UdANNtgajFw> (30. 6. 2013)

8.3 Osobní hodnocení současné baletní scény v Divadle J. K. Tyla v Plzni

Jak jsem již zmínila na začátku své bakalářské práce, jsem stálou návštěvnicí a milovnicí divadla. Proto si dovoluji tvrdit, že **Divadlo J. K. Tyla** nezaujme návštěvníka pouze svou unikátní budovou z roku 1902, ale nadstandardními výkony herců, zpěváků a zejména baletních tanečníků.

Baletní soubor pod vedením **Jiřího Pokorného** přináší každou sezonu na scénu nejvybranější baletní tituly, které svým kvalitním a kreativním nastudováním rozhodně zanechají na divákovi a na kritikách velký dojem. Oceňuji variabilitu výběru baletů tvořící jednu divadelní sezonu, která obsahuje jak klasický titul, tak i moderní baletní inscenaci, která je doplněna např. vypravěčem či zpěvem. Dále bych také chtěla vyzdvihnout **orchestr DJKT**, který vždy bezchybně doprovází baletní vystoupení. Pro mne přináší jakýkoliv balet s Čajkovského hudbou nezapomenutelný zážitek, který je složen z unikátní hudby, krásných kostýmů a dokonalého provedení baletních figur a DJKT mi tento zážitek umožňuje.

Právě problematika kostýmů ve mně mnohdy navodí nespokojenost. Zejména u modernějších titulů na mě působí provedení kostýmů až moc jednoduché, což následně ubírá na intenzitě prožitku diváka. Samozřejmě jsem si vědoma, že možným vysvětlením je nepříjemná finanční tíseň, se kterou se musí **mimopražská divadla potýkat**. Jinak nemám baletu co vytknout a přeji Divadlu Josefa Kajetána Tyla mnoho dalších úspěšných divadelních sezon.

9 ZÁVĚR

Vznik baletu je datován již do období renesance, kdy se rozvíjel zejména ve Francii a Itálii. Název „balet“ je odvozen z italského výrazu *baletto*, což znamená taneček. Podle dějin hudby vznikl balet v roce 1581, což je dříve než vznik opery. Na francouzském dvoře vzniká v této době myšlenka spojit čtyři umění – hudbu, tanec, poezii a malířství a vytvořit něco nového co by odpovídalo ideálu antické jednoty a tím byly položeny základy baletu.

Na francouzském královském dvoře byly odehrány první baletní inscenace, Ballet des Nymphes (1573) a Ballet comique de la Reine, Kirké (1581), od kterých se balet začal šířit a postupně rozvíjet a přetvářet do podoby, kterou známe dnes.

V 18. století se uplatňovala francouzská škola už po celé Evropě. V Petrohradě založila carevna Anna Ivanova baletní školu (1738), jejímž pedagogem byl přední baletní mistr Jean Baptiste Landé. Koncem 18. století se centrum baletu přesunulo do dvou nových center: Londýna a Vídně. Ve Vídni působila řada špičkových italských choreografů, kteří posunuli dějiny baletu značně dopředu. V 19. století se centrum baletu stala opět Paříž, kde se rozvinul romantický balet s řadou nadpřirozených postav. Nejvýznamnějším a také nejvíce charakteristickým baletem tohoto období je baletní inscenace Giselle, jejíž světová premiéra byla odehrána v roce 1841, kterou můžeme zařadit mezi stálice baletního repertoáru divadel po celém světě. Následně se balet šířil do celého světa a těšil se značné oblibě. Zejména v Americe, si za krátkou dobu zcela získal americkou společnost.

Město Plzeň je nejenom známé a úspěšné díky svému průmyslu a sportu, ale také je to město, které má velkou kulturní tradici. Divadelní činnost má své kořeny již v 18. století a to v rámci německých divadel. Od roku 1818 zde začala působit česká scéna, ale ve svých počátcích pouze v rámci kočovných a ochotnických společností. V průběhu 19. století existovala v Plzni dvě divadla, měšťanské a německé. Koncem 19. století připravil architekt Antonín Balšánek projekt na stavbu nového divadla, které si Plzeň kvůli značnému nárůstu obyvatel žádala. Velké divadlo bylo slavnostně otevřeno 27. září 1902 představením české národní opery Libuše od Bedřicha Smetany. V roce 1965 bylo otevřeno další divadlo a to Komorní. V první polovině 80. let 20. století bylo zrekonstruováno a přistavěno Velké divadlo, které je v současnosti hlavní divadelní scénou města Plzně a také jeho velkou chloubou.

Značnou historii má tedy nejen plzeňská divadelní scéna, ale také baletní soubor, který je předmětem mého zájmu. Prvotní začátky sahají do poloviny 60. let 19. století díky společnosti Pavla Švandy ze Semčic. První stálou uměleckou šéfkou baletu byla uznávaná balerína a choreografka Fanny Friesová, která nastudovala zejména tance do oper či operet.

Do poloviny 20. století neměl balet samostatnou funkci, sloužil totiž jako doprovod k operám a operetám. Josef Škoda situaci v souboru změnil a v letech 1948 až 1951 vytvořil pevné základy pro budoucí samostatná baletní vystoupení. Již v této době byla nastudována významná baletní inscenace s pohádkovou tematikou Coppélia (1948). Od působení Josefa Škody se baletní soubor vyvíjel zcela kupředu a vystřídal se zde zvučná jména českých choreografů a tanečníků, kteří demonstrovali svůj talent nastudováním celé řady unikátních baletů.

Mým předmětem zájmu se stalo období 1990 až 2012, kdy se plzeňský balet již těšil velké oblibě, které jsem rozdělila do pětiletých kapitol a v každé popsala situaci v souboru, členy souboru a následně se již soustředila na odehrané premiéry v jednotlivých divadelních sezonách, které jsou rozděleny do podkapitol. K vybraným baletním inscenacím jsem přidala jako přílohu ke kapitole recenzi z denního tisku, jejímž cílem bylo demonstrovat kvality souboru.

Změny po roce 1989 byly značné i pro plzeňské divadlo, které se odrazilo i v repertoáru baletního souboru a umožnily mu více prostoru. V letech 1993 až 1995 byl nastudován Baletní triptych a dva Baletní večery, které se skládaly ze třech baletních inscenací, vše proběhlo pod vedením uměleckého šéfa Jiřího Žaluda, držitele Ceny Thálie z roku 2003 za celoživotní mistrovství, který je i v současnosti stálým hostem Divadla J. K. Tyla a divák ho může spatřit např. v baletu Šípková Růženka

V letech 1995 – 1997 vedl baletní soubor Robert Balogh, který obohatil balet o velkoplošné hudební a baletní koláže. Jako problém se ukázalo značnému posílení sebevědomí souboru a přerušení doprovodných vystoupení k operám a operetám. Robert Balogh byl za toto rozhodnutí kritizován a kvůli špatnému nastudování titulu Puškin byl z funkce odvolán a nahrazen Pavlem Ďumbalou.

Právě Pavel Ďumbala, bývalý sólista Pražského komorního divadla a Národního divadla, se zasloužil o stabilizaci souboru a přivedl na plzeňskou baletní scénu mnoho hostujících choreografů. Jedním z nich byl i Pavel Šmok, který v roce 1997 připravil pro DJKT složený balet s názvem Večer plný lásky, který sklídil velký úspěch. Během

Ďumbalova působení bylo nastudováno mnoho zvukných titulů, jedním z nich byla klasická romantická baletní inscenace Giselle, kterou nastudoval v roce 1998 Jiří Blažek v tradičním provedení Ch. A. Adama. V roce 2000 měl premiéru první český taneční muzikál Petra Maláska Edith – Vrabčák z předměstí, kde excelovala Radka Fišarová jako zpívající Edith. Tento titul se hraje i v současné divadelní sezoně 2012/2013 a je vůbec jedním z nejoblíbenějších. Pro milovníky moderního pojetí baletu představil v roce 2001 šéf baletu v německém Zwickau Bronislav Roznos titul Time of Pain – Čas bolesti. Během své poslední sezony v DJKT v letech 2002/2003 nastudoval Pavel Ďumbala Labutí jezero, které je snad nejznámějším a nejprestižnějším baletem na celém světě již od svého první premiéry. Jeho nastudování se zcela vydařilo, svědčí o tom zejména úspěchy Ivony Jeličové, která byla obsazena do dvojrole Odetty – Odilie, za kterou získala širší nominaci na Cenu Thálie.

1. 8. 2003 se stal uměleckým šéfem baletního souboru Jiří Pokorný, bývalý sólista Národního divadla v Praze, který zde působí již deset let. Spolu se svou manželkou Zuzanou Pokornou, která zde působí jako baletní mistryně a občasná sólistka vytvořily úspěšný soubor, který je schopen nastudovat nejen klasické světoznámé balety, ale i moderní záležitosti. Za desetileté působení v plzeňském divadle představil Jiří Pokorný divákům celé spektrum baletních inscenací, které byly vždy prezentovány v téměř perfektním nastudování. Z klasických inscenací bylo nastudováno např.: Louskáček, Šípková Růženka, Raymonda či Coppélia, z historických inscenací: Macbeth, Prometheus či Čachtická paní a byly uvedeny i moderní balety jako např. Někdo to rád horké, Cabaret Ragtime a balety pod vedením bývalé členky souboru Aleny Peškové Zahrada a Maryša.

Ze své vlastní zkušenosti mohu tvrdit, že si každý baletní nadšenec v Divadle J. K. Tyla v Plzni přijde na své. Současné výkony baletního souboru dosahují kvalitních výkonů, které dokazují pravidelné nominace na Cenu Thálie.

SUMMARY

My bachelor thesis is focused on the last twenty years on stage DJKT in Pilsen. I was deeply interested in ballet ensemble which has very rich history and I wanted to summarize his performances in particular theatre seasons and describe the composition of ballet ensemble in five years periods. At the beginning of my thesis I slightly mentioned a development of ballet in the world point of view, especially in France which is a birth place of this dancing phenomenon.

We can talk about the first ballet performance in Pilsen in the second half of 19th century but only about amateur companies even though the stable theatre stage has already existed in the 19th century in Pilsen. During the 19th and especially 20th century became cultural life extremely popular. In 1902 was built a magnificent building of “Velké divadlo” by a famous Czech architect Antonín Balšánek.

Pilsen ballet is connected with many famous choreographers who worked there as heads of the ensemble during the 20th century. Fanny Friesová is considered as the first head of the ensemble. Josef Škoda was other very important figure in the pilsen ballet because he was able to stabilize the situation in the ensemble and his work brought prestige.

Apart from political changes the Velvet revolution also brought changes to Czech theatres. The managing director in DJKT was replaced by more suitable person who knew how to manage the theatre. This replacement was a great deal for ballet and started a new era in its history under the leadership of Jiří Žalud, another extremely talented choreograph whose carrier is connected with pilsen ballet. Jiří Žalud won the most prestigious theatre award “Cena Thálie” in 2003 for his lifelong carrier.

In 1995 – 1997 was the head of the ballet ensemble Robert Balogh whose work started in a successful way because of his creative potential, but it brought too much self-confidence of the ensemble and stopped to perform in operas and light operas. The theatre spectators were not satisfied with this fact and after ballet’s failure during the premiere was Balogh dismissed.

The last two heads of ballet ensemble were former soloists from National Theatre in Prague Pavel Ďumbala and Jiří Pokorný. Pavel Ďumbala staged a huge range of ballet performances from classical ballets with music of legendary Russian composer Pyotr Ilyich Tchaikovsky, Giselle by A.C. Adam to modern ballet production Time of Pain or the first dancing musical about Edith Piaf.

Jiří Pokorný has been the head since 2003, and his work is characterised by many different types of ballets which were always performed successfully showing the high quality and potential of the ensemble. He staged e. g. Sleeping Beauty, Nutcracker, Macbeth, Prometheus, Coppélia, Raymonda and many other amazing ballets.

Ďumbala's and Pokorný's eras were two extremely successful eras in history of ballet in DJKT Theatre in Pilsen which I demonstrated by particular reviews from daily newspapers.

POUŽITÁ LITERATURA:

AMBRUZOVÁ, Olga. *Balet a jeho repertoár*, nakladatelství JUDr. Vladimír Ambruz, Praha: 2001.

BRODSKÁ, Božena. *Dějiny baletu v Čechách a na Moravě do roku 1945*, vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, Praha: 2006.

BRODSKÁ Božena. *Dějiny ruského baletu*, vydala Akademie múzických umění v Praze, fakulta hudební, Státní pedagogické nakladatelství: Praha:1984.

BRODSKÁ, Božena a Vašut Vladimír. *Svět tance a baletu*, vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, Praha: 2004.

BRODSKÁ, Božena. *Vybrané kapitoly z dějin baletu*, vydala Akademie múzických umění v Praze, hudební fakulta, katedra tance, 2. vydání, Praha: 2008.

BRŮHOVÁ, Bedřiška. Zvoník od Matky boží v Divadle J. K. Tyla vynesl dvě nominace na Cenu Thálie, Plzeňský deník, 2011, roč. 20, č. 68 (22.3.2011).

BURIAN, Jan. Reimann M., Ichová E. *Divadlo J.K.Tyla 1990 – 1995*, nakladatelství Granát, Horní Bříza: 1995.

ČEKANOVÁ, Markéta. Coppélia ani chvíli nenudí. *Mladá fronta Dnes*. 2007, roč.18, č. 234 (8.10.2007), Kraj Plzeňský Dnes.

Divadlo J. K. Tyla. *Divadlo J. K. Tyla Plzeň*, Západočeské nakladatelství, Plzeň: 1991.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, 1995 – 2000*, Vydalo PB tisk Příbram, Příbram 2000.

Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, *Almanach Divadla Josefa Kajetána Tyla – sezony 2005/2006 – 2009/2010*, Plzeň 2010.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J.K. Tyl Theater in Pilsen, vydalo Divadlo J.K. Tyla, Plzeň: 2005.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J.K. Tyl Theater in Pilsen, vydalo Divadlo J.K. Tyla, Plzeň: 2006.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J.K. Tyl Theater in Pilsen, vydalo Divadlo J.K. Tyla, Plzeň: 2007.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J.K. Tyl Theater in Pilsen, vydalo Divadlo J.K. Tyla, Plzeň: 2008.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J.K. Tyl Theater in Pilsen, vydalo Divadlo J.K. Tyla, Plzeň: 2009.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni = The J.K. Tyl Theatre in Plzeň = Das J. K. Tyla Theater in Pilsen, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2010.

DJKT, *Divadelní program Raymonda*, vydalo Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Plzeň: 2011.

DJKT, *Divadelní program Sen noci svatojánské*, vydalo Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Plzeň: 2011.

DJKT, *Divadelní program Šípková Růženka – Petr Iljič Čajkovskij*, vydalo Divadlo J. K. Tyla v Plzni, NAVA TISK: 2009.

DJKT, *Divadlo J. K. Tyla. – časopis*. 2008, roč. 6, č. 3/2008, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2008.

DJKT, *Divadlo J. K. Tyla – časopis*. 2012, roč. 10, č. 1/2012, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2012.

DJKT, *Divadlo J. K. Tyla – časopis*. 2012, roč. 10, č. 2/2012, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2012.

DJKT, *Divadlo J. K. Tyla – časopis*. 2012, roč. 10, č. 3/2012, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2012.

DJKT, *Plzeňská divadelní revue*. 2005, roč. 3, č. 3/2005, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2005.

DJKT, *Plzeňská divadelní revue*. 2008, roč. 6, č. 2/2008, vydalo Divadlo J. K. Tyla, Plzeň: 2008.

DVOŘÁK, Petr. Balet nadělil štědrovečerní radost. *Plzeňský deník*. 2004, roč. 13, č. 271 (22. 11. 2004).

DVOŘÁK, Petr. Balet vyprávěl pohádku o labuti, *Plzeňský deník*, 2008, roč. 11 (18. 11. 2002).

DVOŘÁK, Petr. Nekonečný potlesk pro Quijota, *Plzeňský deník*, 1999, roč. 8, č. 266 (15. 11. 1999).

ICHOVÁ, Eva. ed. *Divadlo Josefa Kajetána Tyla 2000 – 2005*, vydalo Divadlo Josefa Kajetána Tyla, Plzeň: 2005.

ICHOVÁ, Eva. Bolest může být klíčem pochopení. *Plzeňský deník*. 2001, roč. 10, č. 279 (30. 11. 2001).

ŠMÍD, M. Šmokův a Vaculíkův taneční večer, *Plzeňský deník*, 1997, roč. 6, č. 291 (12. 12. 1997).

TROŠKA, Zdeněk a MORÁVKOVÁ Dana. Čertoviny pro malé i velké baletní diváky. *Plzeňský deník*. 1998, roč. 7, č. 296 (18. 12. 1998).

VAŠUT, Vladimír. *Pavel Šmok na přeskáčku*, Nakladatelství Akropolis, Praha: 1997.

SEZNAM ELEKTORNICKÝCH ZROJŮ

Baletní blog: Zuzana Hradilová. *Zuzana Hradilová: sólistka* [online]. 2010 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://balet2.blog.cz/1001/zuzana-hradilova>.

BOLTÍKOVÁ, Petra. Pohádkový příběh na prknech plzeňského divadla. [online]. 2012 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: <http://www.studentpoint.cz/53-divadlo/7321-pohadkovy-balet-na-prknech-plzenskeho-divadla/#.UdANNtgajFw>.

Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *Historie divadla v Plzni* [online]. [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/historie>

Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *Repertoár baletu: archiv* [online]. [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/repertoar/archiv/balet/>

DVOŘÁK, Petr. Bronislav Roznos přivezl balet ze Zwickau a Rostocku. *Plzeňský deník* [online]. 2011 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: http://plzensky.denik.cz/kultura_region/bronislav-roznos-privezl-balet-ze-zwickau-a-rostoc.html.

DVOŘÁK, Petr. Labutí jezero se loučí. *Plzeňský deník* [online]. 2010 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: http://plzensky.denik.cz/kultura_region/labuti-jezero-se-louci20100520.html.

DVOŘÁK, Vít. Někdejší hvězda baletu ND Jiří Pokorný sedm let v Plzni. [online]. 2010 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://operaplus.cz/nekdejsi-hvezda-baletu-nd-jiri-pokorny-sedm-let-v-plzni/>.

Divadelní program: fotogalerie. *Radúz a Mahulena: Komorní divadlo* [online]. 2006 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://programy.sms.cz/kultura/plzen/komorni-divadlo/raduz-a-mahulena-7/fotogalerie?uniqid=226c98641ecfd34632e436bcf70dea21>.

FARA, Milan. Plzeňský balet 2006 - 2011. *Divadelní noviny* [online]. 2011 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/plzensky-balet-2006%E2%80%932011>.

HOLEŇÁKOVÁ, Jana. Profil souboru: balet. [online]. [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.djkt-plzen.cz/cz/balet/profil-souboru/>.

ŠMÍDOVÁ, Denisa. Rozhovor s Ivonou Jeličovou, sólistkou baletu ND v Brno. *Taneční aktuality* [online]. 2011 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/2010/rozhovor-s-ivonou-jelicovou-solistku-baletu-nd-brno/>.

ŠPALKOVÁ, Gabriela. Balet Sen noci svatojánské okouzlí celou rodinu. [online]. 2012 [cit. 2013-06-30]. Dostupné z: http://plzen.idnes.cz/recenze-balet-sen-noci-svatojanske-okouzli-celou-rodinu-pkd-/plzen-prilohy.aspx?c=A120317_1750249_plzen-prilohy_lpo.

ŠPALKOVÁ, Gabriela. Plzeň: Raymonda křehká, vášnivá, dojemná, strhující. [online]. 2011 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://operaplus.cz/plzen-raymonda-krehka-vasniva-dojemna-strhujici/>.

ŠPALKOVÁ, Gabriela. Šípková Růženka v Plzni v nové choreografii. [online]. 2009 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://operaplus.cz/sipkova-ruzenka-v-plzni-v-nove-choreografii/>.

Taneční aktuality. Pilsen's J. K. Tyl Theatre Ballet Will Be Guest to National Theatre in Prague. *Taneční aktuality* [online]. 2011 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.tanecniaktuality.cz/en/pilsens-j-k-tyl-theatre-ballet-will-be-guest-to-national-theatre-in-prague/>.

Taneční portál. *Plzeň: Peer Gynt* [online]. 2007 [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://www.balet.estranky.cz/clanky/premiery/plzen-peer-gynt.html>.